

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Széchenyi István Egyetem
Jog- és Gazdaságtudományi Kar
Kriminológia Tanszék

Álmatlanság

*A magyar kábítószer-helyzet a nemzeti drogstratégia
megszületéséig nemzetközi összehasonlításban*

Írta: **Sipos László**
- III. évfolyam -

Konzulens: **Dr. Kovács Gábor**

Győr, 2005.

*Nehéz eset volt. Másképp gondolkodott
és másképp viselkedett, mint mi. Kétségbe vont mindent.*

Lázadó volt vagy próféta, pszichopata vagy hős?

*Ki tudna ezek közt különbséget tenni? És különben is, kit érdekel?
Ezért aztán megneveltük az illetőt, szocializáltuk. Megtanítottuk arra,
hogy érzékeny legyen a közvéleményre és mások érzéseire.*

Elértük, hogy magatartása alkalmazkodó, konform legyen.

Ezek után már kényelmes volt vele az élet. Jól beilleszkedett.

Valójában arra tanítottuk meg, hogy az elvárásaink szerint éljen.

Kezelhetővé tettük és szelíddé.

*Azt mondtuk neki, hogy elsajátította az önfegyelmet.
Gratuláltunk neki abból az alkalomból, hogy legyőzte önmagát.*

Ő maga is gratulálni kezdett önmagának.

Nem vette észre, hogy mi győztük le őt.

*Az a társadalom, amelyik megszelídíti a lázadókat,
békét teremt magának. De egyúttal elveszíti a jövőjét.*

(ANTHONY DE MELLO: A madár dala)

Tartalomjegyzék

I. Előszó	4
II. A kábítószerrel általánosságban	5
➤ <i>A drog és kábítószer fogalmának elkülönítése</i>	
➤ <i>A kábítószeres hatásmechanismusuk alapján történő csoportosítása</i>	
➤ <i>A kábítószerrel kapcsolatos fogalmak rövid magyarázata</i>	
III. Nemzetközi kitekintés: drogpolitikák	7
➤ <i>Reuter-féle megközelítés-típusok jellemzői</i>	
• <i>„héják”</i>	
• <i>„baglyok”</i>	
• <i>„galambok”</i>	
➤ <i>Az ártalomcsökkentő drogpolitika</i>	
➤ <i>Az egyes országok drogpolitikái</i>	
• <i>Egyesült Államok: teljes tiltás (nulla tolerancia) elve</i>	
• <i>A kábítószerre vonatkozó büntetőjog az egyes ázsiai országokban</i>	
• <i>Az angol szabályozás és kábítószer elleni fellépés</i>	
• <i>A svájci kormány kísérleti programja</i>	
• <i>Liberalizmus ésszerű korlátokkal: Hollandia példája</i>	
• <i>Összegzés</i>	
IV. A magyar kábítószerhelyzet	15
➤ <i>A kezdetektől: szabályozás a rendszerváltozás előtt</i>	
➤ <i>A rendszerváltozás utáni kriminológiai mutatók</i>	
➤ <i>Az első módosítás: 1993-as büntető szabályozás</i>	
➤ <i>Kriminológiai adatok a két szabály-módosítás (1993-1998) között</i>	
➤ <i>Elmozdulás a „nulla tolerancia” felé: az 1998-as módosítás</i>	
➤ <i>Kriminológiai adatok a '98-at követő változásokról</i>	
➤ <i>Nemzeti drogstratégia (2000)</i>	
V. Utolsó lapra	28
VI. Függelék	29
VII. Hivatkozások	34
VIII. Felhasznált irodalom	35

I. Előszó

„Ahhoz, hogy álmaink valóra váljanak, ébren kell maradnunk.”

Ezeket a szavakat egy *gyógyult* drogos mondta. Mialatt e munka megírásával foglalkoztam, átolvasva több cikket, tanulmányt, könyvet a témával kapcsolatban, nem találkoztam ennél találóbb megfogalmazással. Egy mondatba sűríti mindazokat a tudnivalókat, amelyeket a most következő oldalakon fejtegetni fogok.

„*A mi családukból ez nem fordulhat elő*” **hozzaállítás** sajnos még most is jellemző a családok nagy részénél. A „**drogosokra**” sokan csak úgy tekintenek, mint egyszerű bűnözőkre, akik megérdemlik a sorsukat, s nem úgy, mint beteg, segítségre szoruló emberekre. A kábítószer-fogyasztás megelőzésére, a felvilágosításra, a **prevencióra**, a kábítószer-függők kezelésére nincs kielégítő megoldás sem az állami, sem a civil szektor részéről. A drogproblémát a **jogalkotás** még mindig elsősorban a büntetőjog eszközeivel kívánja megoldani. Néhány olyan alapvető probléma ez, amelyben előbbre kell(ene) lépni, mert úgy látszik, még mindig *álmosan szemléljük* ezt az egyre növekvő problémagócot.

A rendszerváltozás előtt már felmerült a **drogprobléma**, s azóta a helyzet folyamatosan súlyosbodik. Minderre a magyar törvényhozás jobbra azzal kezdetleges jogalkotói reflexszel reagált, hogy a **büntetőjogot** eszközként használva próbált eredményt produkálni a kábítószer-bűncselekmények terjedésének visszaszorításában. Ennek „sikereit” a következőkben részletesen tárgyalni fogom. Az már most látszik – akár a magyar, akár a hasonló stratégiát követő külföldi államokat vizsgáljuk -, hogy ez a megközelítés **nem vezet eredményre**. Véleményem szerint ez a felfogás több kárt okoz, mint az a jelenség, amelynek a megoldására eredetileg szánták. Azonban említést érdemel, hogy a büntető törvényeknek 2003. évi II. törvénnyel történő **módosítása** éppen azt a célt szolgálta, hogy a törvényeket az **életszerű helyzetekre** szabja, s ezáltal kiküszöbölje a gyakran igazságtalanságokra vezető jogalkalmazást. Egyik ilyen helyzet volt **például**, amikor a középiskolában (ahova köztudottan felnőtt és gyermekkorú tanulók is járnak, akár egy osztályba is) a közös fogyasztás alkalmával tetten ért tanulók közül az egyik (fiatalkorú) tanulót nem vonják felelősségre (mondjuk az ügyész megrovást alkalmaz), míg azt a 18. életévét betöltött személyt, aki a spanglit átadta a kiemelt védelemben részesülő oktatási intézmény területén a kiskorúnak, többéves szabadságvesztésre ítélik. Ne feledjük, hogy a példánkban szereplő személyek középiskolai iskola-, vagy osztálytársak, a sorsuk mégis teljesen eltérő lesz, köszönhetően adott esetben a születésük néhány hónapos eltérésének. A kábítószerrel visszaélés tényállása a módosítás következtében jobban szolgálta **egyénisítést**, de egyúttal bonyolultabb is lett. Indokolt a múlt idő használata, hiszen az azóta megszületett **alkotmánybírósági döntés** alaposan megnyírta a tényállás egészét - különösen a diverziós út igénybevételeinek lehetőségeit. Ezáltal a törvény visszasüllyedt a módosítás előtti állapotába, s a döntés indokai miatt valószínűsíthető, hogy a későbbi **jogalkotás mozgásterét** is beszűkíti. Márpedig a **reformra** szükség van, hiszen a 2000-ben elfogadott haladó szellemű drogstratégia, és a jelenleg hatályban levő büntetőjogi szabályozás nincs összhangban. A jogalkotásnak több területen **adóssága** van: a kábítószeres veszélyességekre tekintettel történő megkülönböztetése, s ennek megfelelően az enyhébb, vagy „*elfogadható kockázattal járó*” drogok esetében az enyhébb szankcionálás, a kábítószeres betegek adatvédelmének biztosítása és így tovább.

Egy biztos: nem szabad hamis álmokba ringatni magunka, mert látni kell, hogy a „drogkérdés” nem szüntethető meg, csak kezelhető, enyhíthető. A problémára elsősorban a **humánus (ártalomcsökkentő) eszközök**, s nem a büntetőjog fenyegetése a **megoldás!**

II. A kábítószerrel általánosságban

Mielőtt a drogokról és a kábítószerekről értekezünk, érdemes ezeket a fogalmakat tisztázni. A mai magyar köznyelvben a drog szó jelentése egyenlő az illegális drogéval, ám az **addiktológia**¹ a következő meghatározást adja:

Drognak nevezzük azt az anyagot, amely a központi idegrendszerre hatva hangulati, gondolkodásbeli változásokat okoz és hatása potenciálisan káros a szervezet testi-lelki folyamataira. Ez a meghatározás magában foglalja a legális drogokat is (*alkohol, nikotin, koffein*). Még tágabb értelemben drognak nevezünk minden olyan természetes vagy mesterséges anyagot, mely a szervezetbe bekerülve akár pozitív, akár negatív hatást vált ki. [1]

Ezzel szemben a **kábítószer** az előbbi kategóriának csak egy részét képezi.

Orvosi értelemben kábítószernek nevezzük az olyan jelentős élettani hatással rendelkező anyagokat, amelyek – amellett, hogy kellemes érzetet (eufória), esetleg hallucinációkat váltanak ki a fogyasztóban – pszichikai és/vagy fizikai függőség kialakulását idézik elő.

Jogi értelemben Magyarországon kábítószernek minősülnek azok az anyagok, illetve vegyületek, amelyek szerepelnek a nemzetközi egyezményeket² kihirdető törvényerejű rendeletekben³. Idetartoznak az **ún. illegális kábítószer**ek (mint pl. a *heroin, kokain, LSD*), de a második kategória, a **pszichotróp anyagok** is (*melyek általában orvosi receptre felírható gyógyszerek kategóriájába tartoznak*). Azok a vegyületek, amelyek nem szerepelnek ezekben a rendeletekben, jogi szempontból, nem minősülnek kábítószernek. [2]

A kábítószernek minősülő anyagok többféleképpen csoportosíthatók. Megkülönböztetünk természetes és szintetikus kábítószereket. Gyakori a **kémiai szerkezet és hatásmechanizmus alapján** történő felosztás is, amely szerint **vannak**:

CNS DEPRESSZÁNSOK: központi idegrendszer (angol rövidítés: *Central Nervous System* – *CNS*) működését gátló, aktivitását mérséklő anyagok: alkohol, nyugtatók, szorongáscsökkentők, altatók. A **tolerancia**⁴ nemcsak az adott szerre, de a csoporton belüli szerekre is kialakul – ezt nevezzük **kereszttoleranciának**. Ez azt jelenti, hogy pl. az alkoholfüggő embernek nyugtatókból is nagyobb adagokra van szüksége azonos hatás eléréséhez. A másik jellegzetes csoporton belüli tulajdonság a potenciózó hatás (egyszerre fogyasztva a szereket az elért hatás erősebb, mintha a két szer hatását összeadnánk). Jelentős pszichés és lelki függőség alakul ki miattuk.

CNS STIMULÁNSOK: központi idegrendszer működését serkentő, stimuláló anyagok (szleng nyelven „*gyorsítók*” vagy „*diszkódrogok*”): amfetamin (speed) és származékai metamfetamin, MDMA, DOM, DOB (extasy), kokain, metilfenidat. Meghatározó tulajdonságuk a központi idegrendszer izgatása, tevékenységének serkentése.

¹ Szenvedélybetegségekkel foglalkozó tudomány.

² Nemzetközi egyezmények: 1961. évi Egységes Kábítószer Egyezmény (New York) 1972. évi Egységes Kábítószer Egyezmény módosításáról és kiegészítéséről szóló Jegyzőkönyv (Genf) 1971. évi pszichotróp anyagokról szóló egyezmény (Bécs)

1988. évi kábítószer és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni egyezmény (Bécs).

³ Ezeket a törvényerejű rendeleteket a Btk. értelmező rendelkezése [286/A.§ (2)-(3)] tartalmazza.

⁴ Lásd a következő oldalon, vastagon szedve.

ÓPIÁTOK: a mák alkaloidáit és azok félszintetikus, vagy szintetikus származékait tartalmazó anyagok: ópium, máktea, morfin, kodein (*természetes*), heroin, hidrokodin, metadon, LAAM (*szintetikus*).

KANNABISZ: indiai kender (*Cannabis sativa*) tartalmazza a *tetra⁹-hydro-cannabinol (THC)* nevű vegyületet, amely elsősorban felelős a hatásokért. A növény különböző részeinek szárított és porított formáit használják; ilyen a marihuána, és a hasis.

HALLUCINOGÉNEK: ez a csoport a szervezetre gyakorolt hatás alapján tartalmaz sok, kémiaiag igen különböző anyagot. Közös hatásuk a hallucinációk, érzécsalódások keltése. Idetartoznak a különböző növények, mint a peyote (mexikói kaktusz), pszilocibin gombák származékai és a szintetikus LSD. [3]

Ahogy a táblázat is mutatja, a szerek között nem csupán elnevezésükben vannak nagy különbségek, de a szervezetre gyakorolt hatásuk, a velük járó káros következmények tekintetében is. Közös jellemzőjük, hogy a használatuk során – eltérő mértékben – pszichikai és/vagy fizikai függőség alakul ki a fogyasztójában (**dependencia**). A szerhez való hozzászokás után a szer abbahagyása – vagy a megszokottnál kisebb adagja – a drogra jellemző megvonási tüneteket vonja maga után. Ebben az esetben a szervezet normál működéséhez kell az anyag. A szer hiánya pszichológiai síkon ún. **sóvárgást** okoz, míg bizonyos drogok elhagyása után jellegzetes testi tünetek lépnek fel. Ez utóbbit nevezzük testi vagy fizikai függésnek. Míg a lelki függést gyakorlatilag minden pszichoaktív szer képes kialakítani, testi elvonási tünetek csak bizonyos drogok elhagyása esetében lépnek fel. A dependencia kialakulását a drog típusán kívül befolyásolja a szert használó egyén biológiai és pszichés adottsága is. E mellett a drogfogyasztó szervezetének alkalmazkodása (**tolerancia**) miatt, idővel, a kezdetben alkalmazott dózis már nem fejt ki ugyanazt a hatást, ezért a kívánt hatáshoz a drog mennyiségét emelni kell. [4] A hosszabb távú fogyasztásnak mind az egyénre, úgy a társadalomra nézve számtalan **káros következménye** van. Azonban fontos kiemelni, hogy ezek a következmények különbözőek lehetnek a drogok fajtájára, a fogyasztó személyiségére, családi körülményeire, biológiai adottságaira stb. tekintettel. A jogalkotók (és „ellenőreik”, ahogy az az 54/2004. AB határozatból és kritikájából⁵ kiderül) hajlamosak az **általánosításra** a drogokkal és fogyasztókkal (rövidebben a drogproblémával) kapcsolatban. Véleményem szerint ez számos igazságtalansághoz vezet, mert a nem körültekintő mérlegelés összemosza pl. a betörésekből napi drogadagját fedező, társadalomra is veszélyes „gyógyíthatatlan” heroinistát, a társadalmilag veszélytelen alkalmi füvezővel. A mai drogtörvény egyik nagy hiányossága, hogy nem különböztet a kábítószeresek között, azok egészségre káros kockázatait tekintve, hanem az összes tiltott szer tekintetében ugyanaz a tényállás alkalmazandó. **A jövőben** ebben lehetne előre lépni a törvényalkotásnak, hogy egy új (kibővített) tényállás alapján még differenciáltabb elbírálásra legyen lehetőség. Ez az ötlet nem új keletű, gyakorlatilag már a rendszerváltás után napirendre került a téma a **marihuána dekriminalizálása** ügyén⁶, s a mai napig ezt az álláspontot képviselik a drogügyben a legalizálás-pártiak (elsősorban a liberálisok). Mindehhez a drogpolitikának kellene megváltoznia, a 2000-ben elfogadott **nemzeti drogstratégia** szellemében, amely a fogyasztók tekintetében a megelőzésre és gondozásra fókuszál, kivonva a büntető eszközök alkalmazását e területről, melyeknek inkább a kínálati oldal (kereskedők) tekintetében szán fontos szerepet.

⁵ Dénes B.: Drog és jog; Lévy M.: Paternalizmus és jogbizonytalanság; M. Tóth B.: Zavaros szigorúság.

⁶ 1994-ben Konrád György *Nyílt levél a Parlamenthez* c. publikációja – melyben azt hangsúlyozta, hogy a kender (marihuána) fogyasztása nem egészségtelegebb, mint a csokoládéézés – akkoriban széleskörű társadalmi vitát indukált. [14]

III. Nemzetközi kitekintés: drogpolitikák

Mielőtt az egyes országok drogstratégiájának elemzésébe, tipizálásába kezdenék, röviden ismertetem az osztályozás alapjául szolgáló Reuter-féle drogpolitikai megközelítést. **Peter Reuter** 1992-ben megjelent *Hawks Ascendant – The Punitive Trend of American Drug Policy*⁷ című tanulmányában az Egyesült Államok drogpolitikájának alakulását vizsgálva háromféle megközelítés-típust különböztet meg: **a) „héják”, b) „baglyok”, c) „galambok”**⁸. Az egyes megközelítések leglényegesebb jellemzőit a táblázat tartalmazza.

A drogpolitikai megközelítés-típusok

A megközelítés-típus neve	A drogprobléma természete, lényege	A droghasználat magyarázata	A politika súlypontja(i)	Az adott politika bukásának következménye(i)
„Héják”	A droghasználók és –eladók erkölcstelensége.	Önzés; a világos, egyértelmű társ-i értékek hiánya.	Határozott, kemény jogalkalmazás.	Erőszak, represszió.
„Baglyok”	Addikció, betegség.	Kedvezőtlen társ-i feltételek.	Prevenció, kezelés, prohibíció.	A problémák megmaradnak.
„Galambok”	A prohibíció káros hatása.	A droghasználattal járó élvezet.	Legalizálás, felvilágosítás.	A kábítószerrel való visszaélés terjedése.

A Reuter-féle tipizálás pozitívuma, hogy ezzel nemcsak az USA drogpolitikájának tendenciája jellemezhető, de az egyes típusok alapján lényegében leírhatók a korunkban létező drogpolitikai megközelítések (az ártalomcsökkentés kivételével), továbbá az országok többségének nemzeti stratégiája (Hollandia kivételével) besorolható valamelyik típusba. Itt két kiegészítő megjegyzést kell tenni. Az egyik, hogy mindhárom megközelítés alapja a megfelelő **ENSZ-egyezményekből** (1961, 1971, 1988) fakadó prohibíciós kötelezettség, tehát az egyezményhez csatlakozott államoknak tiltaniuk kell a kábítószernek, vagy pszichotróp anyagnak minősülő drogok orvosilag indokolatlan fogyasztását és szankcionálniuk kell az ezzel kapcsolatos cselekményeket. (A galambok esetében éppen arról van szó, hogy a prohibíció szükségességét kérdőjelezi meg.) Az ENSZ dokumentumok azonban adnak bizonyos mozgásteret az egyes államok számára drogpolitikájuk kialakítása érdekében. Ez az alapja annak, hogy ENSZ tagállamainak nem azonos a drogpolitikai megközelítése és ez magyarázza a másik kiegészítő jellegű megjegyzést is, tudniillik, hogy eltérő a büntetőjog szerepe és tartalma az egyes megközelítésekben, s ennek következtében a kábítószer-problémára való reagálásnak különböző **kriminálpolitikai modelljei** léteznek.

A **„héják”** megközelítésben a büntetőjognak kiemelkedő szerepe van, mind a kábítószer-kínálat, mind a –kereslet csökkentésében. Az ún. „*nincs tolerancia*” kriminálpolitika (lásd az USA szövetségi szintű politikáját) legfőbb eszköze a „héják” alapvető célkitűzésének, a „drogmentes” társadalomnak.

⁷ Peter REUTER: *Hawks Ascendant – The Punitive Trend of American Drug Policy* [Héják felszállóban – Az amerikai drogpolitika büntető tendenciája], Daedalus, 1991/3.

⁸ A típusok elnevezése az egykori Szovjetunióval szembeni egyesült államokbeli védelmi stratégiai megközelítések neveire utal.

A „**baglyok**” nem tartják ugyan teljes mértékben nélkülözhetőnek a büntetőjogi eszközöket a keresletcsökkentésben, de a fogyasztás visszaszorításában – és különösen a kábítószer-fogyasztókkal szembeni fellépésben – csak kiegészítő szerepet tulajdonítanak a büntetőjognak. Az ennek megfelelő kompromisszumos (vagy más néven: kettős stratégiát követő) kriminálpolitikai modelljük lényege: a drogfogyasztók és kábítószer-kereskedők cselekményeinek eltérő büntetőjogi megítélése. Ez – a különböző súlyosságú büntetendőségen túl – elsősorban azt jelenti, hogy a fogyasztók cselekményei esetén jogszabály biztosítja a büntetőjogi szankcionálás alternatívájaként – ún. *diverzió* (elterelés) intézménye révén - a gyógykezelés alkalmazását, illetve egyéb (egyéni megelőzést szolgáló) egészségügyi, szociális, vagy pedagógiai eszközök igénybevételét, a kábítószer kereskedőkkel szemben viszont a büntetőjog „teljes szigorával” lép fel. Az Európai Unió államainak többsége (így pl. Ausztria, Németország) ezt a kriminálpolitikát követi.

A „**galambok**” megközelítésben a kábítószer-probléma legfőbb oka a prohibíció. Ezért ennek a nézetnek a képviselői semmilyen szerepet nem szánnak a büntetőjognak a keresletcsökkentésben, hiszen éppen a szabad drogfogyasztást, az illegálisnak minősülő drogok legalizálását szeretnék elérni. A büntetőjognak csupán a kínálat korlátozásában lenne szerepe (például a gyerekek kábítószerrel való kiszolgálásának tilalma). A feltételes mód használata jelzi, hogy a „galambok” megközelítésen alapuló nemzeti drogstratégiára és az ahhoz illeszkedő kriminálpolitikai modell gyakorlati alkalmazására nincs példa. A megközelítés azonban létezik, mint a „hēják” és „baglyok” drogpolitikák alternatívája. Bár tiszta formában sehol sem fordul elő, a holland drogpolitikának vannak a „galambok” álláspontját tükröző megoldásai.^[5]

A Reuter-féle felosztás nem tartalmazza, de ide kívánczik a kriminálpolitikák „új generációja”, az **ártalomcsökkentő drogpolitika**. A nyolcvanas évek második felétől, az addigi egytényezős drogpolitikai elgondolások – kriminalizálás, medikalizálás - mellett tűnt fel ez az új megközelítés, amely a káros mellékhatások visszaszorítását tűzte ki céljául. A káros hatások visszaszorítása (**harm reduction** – ahogy az a nemzetközi szakirodalomban elterjedt) az egész drogpolitikát új alapokra helyezte. E politika úttörőjének számít Hollandia, Anglia és Svájc. A módszer lényegét összefoglalva: a droghasználattal járó ártalmakat akarja elsősorban csökkenteni és nem magát a droghasználatot. Az „ártalom” jelentkezhet az egyén, a közösség, és a társadalom szintjén, illetve egészségügyi, szociális, gazdasági ártalomként. A filozófiája alulról, a gyakorlati szakemberek felől indult el, innen adódik a „felhasználóbarát” megközelítés, valamint az ún. „*alacsony küszöbű*”, könnyen elérhető programok iránti elkötelezettség. Az „alacsony küszöb” azt jelenti, hogy a kliensekkel szemben nem támasztják az absztinencia-vállalás követelményét⁹, a szolgáltatás könnyen hozzáférhető, ingyenes és sokszor anonim. A célok hierarchiája szerint először a legártalmasabb droghasználati szokásokat veszi célba, majd ha ezt elérte, akkor jön a következő, kevésbé ártalmas forma (például injekciós használat helyett nem injekciós, addiktívabb drog helyett kevésbé addiktívabb¹⁰, illegitim helyett orvosilag ellenőrzött drog – pl.: metadon – használata, és végül az absztinencia).

⁹ Az anyagról való leszokás követelménye.

¹⁰ A nagyobb függést okozó drog helyettesítése valamilyen más, kevésbé veszélyes droggal, például: a heroinisták heroin helyett metadont kapnak (lásd lejjebb: metadonfenntartó kezelés).

Az ártalomcsökkentés módszerei:

- Tücsereprogramok: Sterilt tűt adnak a használt injekciós tűért cserébe. Fő célja a vérrel terjedő vírusfertőzések (elsősorban hepatitisz, HIV, tbc) csökkentése. 1970-es évek óta működik (nálunk 1994 óta).
- Metadonfenntartó kezelés: A '70-es évek elejétől terjedt el az USA-ban, az 1990-es évektől pedig mindegyik EU-s országban létezett ilyen kezelés (Magyarországon gyakorlatilag 2002 óta van lehetőség rá). A metadon ópiát agonista szer, amely azonban nem okoz eufóriát, így használója képessé válik arra, hogy „mindennapi” életét élhesse. A módszer haszna, hogy csökken az injekcióhasználat (és a vele járó fertőzőbetegség transzmisszió¹¹), csökken az illegitim szerhasználat és emiatt a drogszerzésre irányuló bűnözés, illetve a „feketepiacca” való kapcsolat. Vitatott kérdés a *heroinfenntartó kezelés* (ezzel kapcsolatos tapasztalatok Svájcban és Hollandiában vannak). A mellette szóló érv, hogy néhány súlyos heroinfüggő még a fenntartó metadonkezelésből is „kiesik”, illetve használ heroint a kezelés mellett. Számukra mintegy „utolsó lehetőség” az orvosilag ellenőrzött formában történő heroinfenntartó kezelés.
- Használószobák¹²: Egészségügyi felügyelet mellett történik a droghasználók által magukkal hozott drogok használata.
- Tablettatesztelés: Elsősorban az extasy tabletták bevizsgálására használt módszer. A bevizsgálás során tájékoztatják a fogyasztót a tabletták összetételéről, és felhívják a figyelmét a veszélyforrásokra.
- Információ, edukáció, kommunikáció: A cél ebben az esetben a biztonságosabb droghasználat, azoknál a csoportoknál, melyek drogot használnak, és ezen nem akarnak a jövőben sem változtatni. [6]

A különböző drogstratégiák általános tárgyalása után vizsgáljuk meg az **egyes országok drogpolitikáját**, utalva a fent kifejtett kategóriákra! [13]

Egyesült Államok: teljes tiltás (nulla tolerancia) elve

A „szabadság hazájában” igen aggasztó a helyzet a drogkérdéssel kapcsolatban. Az utóbbi évtizedekben meredeken emelkedett a kiszabott börtönbüntetések száma. A börtönlakók száma az Államokban meghaladja az egymillió (!) főt. A százezer főre eső bebörtönzések száma (645) a világon talán a legmagasabb. 1980 óta a kábítószer fogyasztók és –kereskedők bebörtönzési aránya ezer százalékkal nőtt.¹³ Az új börtönlakók több mint egynegyede „csak drogos” cselekmény miatt részesül büntetésben, vagyis anélkül, hogy bármilyen más bűncselekményt elkövetett volna. A kisebbségek (feketék, spanyolajkúak) aránya feltűnően magas, aránytalanul többen börtönöznek be közülük, mint ahogyan azt a droghasználók összességén belüli arányuk alapján várhatnánk.[7] A börtönlakók számának

---

¹¹ A betegség átvitele.

¹² Injekciós vagy belővő szobák (angolul: user’s room).

¹³ Egy megdöbbentő statisztika szerint évente több embert börtönöznek be drogokkal kapcsolatos bűncselekményekért, mint ahányat 1920 és 1970 között minden más bűncselekmény miatt együttvéve. USA-val kapcsolatos kutatások forrása: [7].

ilyen rémisztő emelkedése felvetette, hogyan lehetne más, nem büntetőjogi eszközökkel visszaszorítani a drogfogyasztást. Azonban ehhez a szövetségi büntetőpolitika megváltoztatására lenne szükség. Az Egyesült Államok (mindenkori) kormánya háborút hirdetett a drogok ellen. Ez a háború „War on Drugs” évtizedek óta – hol csendesebben, hol hevesebben – folyik Amerikában. A nulla toleranciának is nevezett drogpolitika a Reuter-féle „héja” megközelítésnek felel meg. A kábítószerrel kapcsolatos problémákat a társadalom betegségeinek tekinti és radikális, „sebészi” módszerekkel akarja gyógyítani. Célja, hogy a drogok előállításának és birtoklásának szigorú törvényi tiltásával, rendőrségi módszerekkel csökkentse a drogok forgalmát, megnehezítse a drogokhoz való hozzájutást, azaz a büntetőjog eszközeivel oldja meg a problémát. A tiltások mellett felvilágosítási programokat indítottak el, mint amilyen a Los Angelesből elinduló DARE (*Drug Abuse Resistance Education*), amely rendkívüli népszerűsége miatt az Államokban, de utólagos hatásvizsgálatok bizonyították, hogy nincs számottevő hatással a drogfogyasztásra. Ennek ellenére Magyarország is csatlakozott a programhoz, amely nálunk a DADA (*Dohányzás, Alkohol, Drogh, AIDS*) nevet viseli.

A tilalom politikájának irányítói 1995-re drogmentes Amerikát ígértek. E politika azonban nemcsak, hogy nem tudja elérni a célját, de költségei milliárdos nagyságrendűek évente, és számos olyan következménnyel is jár, amelyek több kárt okoznak, mint a drogok önmagukban. Az évtizedek óta tartó háború felépítette azokat a bürokratikus, „oktatási”, rendőri, jogi szervezeteket, amelyek alapvetően érdekeltek e háború fenntartásában, mert e háborúból élnek. Mindezek ellenére leszögezhető: az amerikai drogpolitika kudarcot vallott, s talán lassan belátják, hogy ideje váltani az új - haladóbb szellemű - stratégiák valamelyikére. Erre utal, hogy több államban (az élenjáró Kaliforniát követve) már nem tekintik bűncselekménynek pl. a marihuána csekélyebb mennyiségű birtoklását, azonban a szövetségi szintű törvények miatt ezen cselekmények is büntetendők. Ennek következetes üldözését egy központi szervezet, az amerikai Kábítószer-ellenes Ügynökség (DEA) végzi¹⁴ [8].

A kábítószerekre vonatkozó büntetőjog az egyes ázsiai országokban

---

Az ázsiai országok törvényei (általában) megkülönböztetik egymástól a kábítószereket, azok kockázatai szerint. A „kemény” drogok közé sorolják többek között a heroint, kokaint, LSD-t, míg más anyagok – elsősorban a hasis és a marihuána – a „puha” vagy „lágú” drogok közé tartozik. Ezek a különbségek a büntetés kiszabás során jelentkeznek, azaz aszerint szabnak ki szigorúbb, vagy enyhébb büntetést, hogy mi volt az elkövetés tárgya. A kemény drogok két évtizeddel ezelőtt még ismeretlenek voltak, azonban azóta egyre nagyobb teret nyertek és sok fiatalnál függőséget okoztak. A kormányok erre a jelenségre szigorú büntetésekkel reagáltak. A kereslet csökkentése érdekében majdnem az összes ázsiai országban büntetik a fogyasztást. A legkeményebb büntetés mégis a kínálati (kereskedői) oldal szereplőit fenyegeti. Így Ceylonban 2 gramm, vagy több heroin vagy kokain csempészését életfogytig tartó szabadságvesztéssel vagy akár halálbüntetéssel büntetik. Thaiföldön ugyanez jár a behozatal-kivitel esetében. Japánban a továbbadást, csempészt 1-15 évig vagy életfogytig tartó kényszermunkával sújtják.

Az angol szabályozás és kábítószer elleni fellépés

Angliában óriási hagyományai vannak az önkéntes szférának (*voluntary sector*). Egyes társadalmi problémák megoldására alkalmasabbnak tartják az állam kívül rekesztését és a

---

¹⁴ Ide kívánczok több megdöbbentő példa e szervezet működésével kapcsolatban, amelyek www.drogriporter.hu portálon a „Bűnözők vagy politikai menekültek?” és a „Füherceg elrablása” címek alatt található.

civil szféra bevonását. Így gondolják ezt a kábítószer-probléma kezelésénél is. Különböző ügynökségek működnek szerte Angliában (magányadományból és állami támogatásból), amelyek felölelik a probléma összes területét: foglalkoznak a kábítószer-fogyasztó bűnöző elő- és utógondozásával, kapcsolatot tartanak az egészségügyi és bűnügyi hatóságokkal, segítséget nyújtanak az utcáról beérkező drogosoknak és családjának, napközi otthonokat, detoxikálókat tartanak fent. Az önkéntes (civil) szektor előnye, hogy rugalmasabb a problémák kezelésében. Alapvetően arra törekszenek, hogy minél kevesebb gyanúsított legyen és annál több kezelt. Egy külön alapítványi szervezet (Standing Conference on Drug Abuse) foglalkozik ezeknek az ügynökségeknek a koordinálásával, a kábítószer hatóságok együttműködését pedig szintén egy külön hivatal látja el (Central Drugs Coordination Unit). Anglia és Wales 54 milliós lakosságából 3 millióra tehető a drogfogyasztók száma, ezen belül pedig 100 és 200 ezer körüli a heroinfüggőké. Az angol szemlélet szerint – bár a törvény minden típusú visszaélést büntetni rendel – az enyhe kábítószerek birtoklása és drogfüggők kezelése nem igényel állami beavatkozást, így a bűnüldöző hatóságok erőiket inkább a kábítószer-kereskedés megfékezésére összpontosítják. Különösen így van ez, mióta 2004-es törvénymódosítás átsorolta a kannabisz-származékokat a „C” típusú (kábitószerek között legenyhébb) drogok közé, amely azt eredményezte, hogy saját célú tartása miatt senkit nem lehet börtönbe zárni (a maximális „büntetés”, hogy a rendőrség figyelmeztetésben részesíti az illetőt). Az új drogpolitika sokkal inkább a komolyabb egyéni és társadalmi károkat okozó szerekre koncentrál. Ezek esetében a személyes használatra történő tartás (fogyasztás) következménye pénzbüntetés, közérdekű munka, vagy esetenként alternatív terápia lehet, míg ezeknek a szereknek a kereskedését vagy jelentős mennyiségük tartását komolyan büntetik. A „B” osztályba tartozó drogok (amfetamin, kodein, stb.) esetén 14 évig terjedő szabadságvesztéssel, az „A” osztályba tartozó drogok (ópiátok, kokain, halucinogének, extasy) esetén pedig életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethetők az ilyen cselekményt elkövetők. [9]

Anglia a harm reduction politikájának megvalósításában is jó példával jár elő, ami jelenti a túcsere-programok, metadonos fenntartókezelés, és egyéb alacsony küszöbű szolgáltatások fenntartását, ahogy azt az ártalomcsökkentésről szól részben kifejtettem. Ezeknek a haszna nem csak a társadalmi vonatkozásokban mérhető le (pl.: alacsonyabb lett a kábítószerrel visszaélések száma, csökkentek a drogosok között terjedő betegségek, stb.), de végül még a pénzügyi mérleg is pozitívan zár. Így az egyik angliai vizsgálat¹⁵ kimutatta a metadonos fenntartókezeléssel kapcsolatban, hogy a programra fordított egy font három font megtakarítást jelent a bűnözéssel és bűnüldözéssel kapcsolatos költségekben. Egy másik vizsgálat úgy számolt, hogy egy átlagos heroinfüggőnek évente kb. 40.000 fontra van szüksége a drog beszerzéséhez, míg a methadon csak 2000 fontba kerül évente személyenként. Megéri tehát a kezelés költségeit kifizetnie az államnak, mert így megtakarítható személyenként évi 40.000 font kárt okozó bűnözés (nem beszélve ennek az üldözési költségéről).

Az angol példa a Reuter-féle megközelítések közül a „bagoly” kategóriához áll a legközelebb. Annak ellenére, hogy a törvény büntetni rendel minden kábítószerrel kapcsolatos magatartást, a gyakorlatban mégis inkább a nem büntetőjogi szankciók és megoldások kerülnek előtérbe. Igyekeznek a „kábitószerügyet” nem büntetőjogi, hanem társadalmi problémaként kezelni és az állami szférán kívül megoldani. Ráébredtek ugyanis arra, hogy a kábítószerfüggő személyeknek nem a börtönbüntetés a legcélszerűbb megoldás, hanem sokkal inkább szükséges a gyógykezelés és a társadalomba való visszailleszkedés elősegítése.

---

¹⁵ Michael Gossop és munkatársai (2001) – forrása: [6].

A svájci kormány kísérleti programja

1994-ben a svájci kormány kísérleti programot indított be annak eldöntésére, hogy csökkenthető-e a bűnözés, a betegségek és más, a droggal összefüggő negatív jelenségek azzal, hogy orvosok írják fel receptre a heroint, morfint, vagy methadont. A kísérletben 1000 önkéntes vett részt. A jelentkezők közül csak olyan heroinfüggőket választottak ki, akiknek legalább már két sikertelen leszokási próbálkozásuk volt valamilyen hagyományos kezelési móddal. A kísérletben részt vevők szinte mindegyike a heroint részesítette előnyben, amit az orvosok fel is írtak számukra. Az eredmény: a bűncselekmények és bűnelkövetők száma 60 százalékkal csökkent, az illegális vagy fél-legális tevékenységekből származó jövedelmek 69 százalékról 10 százalékra estek vissza. Míg korábban az érintettek 14 százalékának volt állása, ez megnőtt 32 százalékra, javult a vizsgálati csoport állapota és legtöbben megszakították kapcsolatukat a „kábitószeres világgal”. Túladagolás miatt nem történt haláleset és nem értékesítették a legálisan felírt drogot a feketepiacon. Akik nem csinálták végig a programot, több mint fele más drogkezelést kezdett meg. A költség-haszon elemzés eredménye azt mutatta meg, hogy a program haszna naponta 30 USD betegenként. Ez abból adódik, hogy az államnak a betegekkel kapcsolatban kevesebbet kell költenie az igazságszolgáltatásra és az egészségügyi ellátásra. [10] Mindebből nem azt a következtetést kell levonnunk, hogy receptre lehessen heroint (vagy más „kemény” drogot kapni), hanem azt, hogy a függő embereket orvosi ellenőrzés mellett, a leszokást segítő gyógyszerek alkalmazásával (pl.: methadon vagy kodein) eredményesebben lehet kezelni, mint börtönbüntetéssel. A módszer lényege, hogy ne elszigeteljük (és stigmatizáljuk) a fogyasztót, hanem segítsük a beilleszkedését a társadalomba és tereljük a drogmentes élet felé.

Svájc a kísérleti programon kívül is az ártalomcsökkentés úttörői közé tartozik. Állandó programja az orvosilag ellenőrzött „biztonságos beinjekciózó helyiségek” üzemeltetése, melyből közel 12 darab van országszerte. Emellett hamarosan törvény születik a kannabisz-származékok termesztéséről és terjesztéséről. Ha a jogszabályt megalkotják az csak egy jól működő rendszer utólagos megregulázási kísérlete lesz, itt ugyanis évek óta a hatóság tudtával nagyban folyik a termesztés és az árusítás. Igaz, a több száz, országszerte megtalálható Hanfboltban a marihuánát szobaillatosítóként, illóanyagként lehet megvásárolni, de ez kevésbé zavarja a szerrel élőket¹⁶. Luzernben - mintegy 80 ezer fős svájci városban - közel 100 ilyen bolt szolgálja az érdeklődőket. [11]

Liberalizmus ésszerű korlátokkal: Hollandia példája

Ahogy arra az elején utaltam, van egy ország, amelynek drogstratégiája nem sorolható be a Reuter-féle megközelítések egyikébe sem, ez pedig Hollandia kábitószer-problémával kapcsolatos politikája. Ez az ún. „különutas” politika (amit neveznek még *holland kísérletnek* is) a holland ópiumtörvény (az országnak az illegális droggal kapcsolatos kábitószer törvénye) 1976. évi módosítása óta érvényesül. A pragmatikus és nem moralizáló szempontokat előtérbe helyező politikát a társadalmi kontroll „normalizáló modellje” jegyében dolgozták ki a szakemberek, amely modell célja a devianciák betagozása és integrálása, szemben a társadalmi ellenőrzés „elrettentési modelljével”, amelynek célja a devianciák elszigetelése, társadalomból való eltávolításuk. A normalizáló megközelítés értelmében a „kábitószerrel visszaélés inkább korlátok között tartható és kezelhető társadalmi probléma, mintsem ellenség, amely fenyegeti az egyébként ártatlan társadalmat.”¹⁷ Mindez gyökeresen

---

¹⁶ A zacskókon minden esetben ott a szöveg: „Nem szabad elszívni!” vagy „Nem belső fogyasztásra!” (vö. Ellopni tilos! felirat a szocialista gyár termelőeszközein).

¹⁷ LEUV: Drugs and Drug Policy in the Netherlands (1991) – forrása: [12].

különbözik a prohibíciót büntetőjog eszközeivel érvényre juttató drogpolitikától, amelynek számos káros következménye van. A kábítószer-fogyasztók büntetése azzal jár, hogy a fogyasztás sajátos szubkultúrát alakít ki és „láthatatlan”, „földalatti” helyekre szorul, ahol nem lehet sem megtalálni, sem segítséget nyújtani a rászorulóknak. A „drogosokat” megbélyegzik, így a társadalom peremére sodródnak, még több bűncselekményt követnek el megélhetésük és szenvedélyük kielégítésére. Ezek a másodlagos károk sokkal súlyosabbak, mint amit a prohibíció fel akar számolni. A holland modellben a büntetőjognak rendkívül differenciált szerepe van. Meghatározó a jelentősége a kínálatcsökkentés területén, fontos tényezője az ártalomcsökkentésnek, de a fogyasztás visszaszorításában korlátozott, illetve minimális a szerepe. A holland drogpolitika törvényi szinten (ópiumtörvény) különbséget tesz az „elfogadható kockázatokkal járó drogokkal” (marihuána, hasis) és az „elfogadhatatlan kockázatokkal járó drogokkal” (például az ópíátok, kokain, LSD) való visszaélés, a fogyasztói és kereskedői cselekmények büntetendősége között, valamint differenciál az illegális drogkereskedelem fajtái, illetve a kereskedők típusai között. A jogalkalmazás során pedig – az *opportunitás elve* alapján - de facto dekriminalizálja az „elfogadható kockázatokkal járó drogok” bizonyos mennyiségű (2001 óta 5 gramm) személyes használatot szolgáló birtoklását és ugyancsak – képzavarral élve – de facto legalizálja ezeknek a drogoknak ún. *coffee-shopokban* történő árusítását (a coffee-shop árukészlete nem haladhatja meg a 500 grammot).

A holland törvények szerint a kannabisz kivételével minden illegális drog kemény drognak számít. Azonban a kemény drogok fogyasztása miatt sem indítanak feltétlen büntetőeljárást, hanem terápiás megoldást kínálnak a fogyasztó számára. A törvények szerint a 0,2 grammot meg nem haladó mennyiségű „kemény drog” esetén a rendőrség nem indít eljárást. A 15-300 g közötti mennyiség tartását 6-18 hónapos szabadságvesztés fenyegeti. A 300 g feletti mennyiségért már 18 hónaptól 4 évig terjedő szabadságvesztés is kiszabható. A jelentős mennyiség tartása, vagy a kemény droggal való kereskedelem esetén pedig már szigorúnak mondható 8 évig terjedő szabadságvesztésről beszélhetünk¹⁸. [9]

A holland drogpolitika céljai sokrétűek. Egyrészt objektíven tájékoztatja a fogyasztókat a drogokkal kapcsolatban és felhívják a figyelmet a különböző magatartási alternatívákra, illetve azok következményeire. A megelőző tevékenységet a veszélyeknek leginkább kitett csoportra koncentrálnak (ez a társadalomnak kb. 10 százaléka), amely a szociális munkásoknak és kortárssegítőknak kiemelt szerepet biztosít. A kábítószerfüggőket terápiás szempontból közelíti meg. Alapcél, hogy a szenvedélybetegeket megóvják a függőség negatív társadalmi és egészségügyi következményeitől úgy, hogy a teljes absztinenciára törekvés helyett más alternatívákat is felkínálnak a fogyasztóknak. Nincs kényszergyógykezelés, sem olyan büntetőjogi fenyegetés, ami arra irányul, hogy a függő valamilyen kezelésnek vesse alá magát. A metadon programok könnyen hozzáférhetőek, és steril tűhöz is minden további nélkül hozzájut a fogyasztó. Szükség esetén ingyenes orvosi ellátásban részesülnek a drogbetegek.

A politika eredménye pozitívnak értékelhető: a marihuána „utcai” árusítása gyakorlatilag megszűnt, terjesztése kizárólag az önkormányzatok által engedélyezett „coffee-shopokban” történik, ahol legálisan lehet hozzájutni a kannabiszhoz, ahol akár el is lehet fogyasztani. Azonban néhány tilalom - hasonlóan egyes legális drogok árusításához - itt is érvényesül, például nem reklámozhatják tevékenységüket, nem szolgálhatnak ki kiskorút, nem árulhatnak kemény drogot, valamint alkoholt (az árukészlet megkötéséről már volt szó). A legfontosabb adat, hogy nem növekedett számottevően a kábítószer-fogyasztók száma és a halandóság is alacsonyabb lett közöttük. A holland 14-18 éves fiatalok körében egy 2000-es vizsgálat szerint csökkent a marihuána használat. Az EU tagországok közül a drog miatti halálozások és HIV fertőzések száma itt a legalacsonyabb.

---

¹⁸ Ugyanakkor ezek a büntetési tételek még így is jóval elmaradnak pl. a magyar Btk. szabályaitól.

Összegzés

A fentiekben ismertettem több drogproblémával kapcsolatos kriminálpolitikai elképzelést, s azt, hogy ezek az elméletek hogyan működnek országos gyakorlatban. Több, egymástól eltérő drogpolitika létezik s a fentebb említett országokon kívül még számos más állam kísérletét, droggal kapcsolatos elgondolását lehetne elemezni. Azt hiszem az útjuk mindegyiknek ugyanaz. Számomra nagyon szimpatikus az a holland „*különutas modell*”, amely lassan immár három évtizede működik eredményesen. Az európai drogpolitika lassan, de folyamatosan közelít ehhez a modellhez.

Azért tartom különösen fontosnak a külföldi (elsősorban nyugat-európai és amerikai) példák megismertetését, mert ezekben az országokban jóval hamarabb megjelent a drog, mint társadalmi probléma, s erre különféleképpen reagáltak. Az eredményességük a probléma kezelésében mostanára objektíve lemérhető, s számunkra (elsősorban a jogalkotókra és a „politikacsinálókra”) ez azzal a felelőséggel jár, hogy levonjuk (levonják) a megfelelő konzekvenciákat, s ezek alapján egy olyan stratégiát valósítsunk meg mindannyian, amely hatékony a probléma kezelésében. Ilyen stratégia - 2000 óta - már Magyarországon is létezik és kifejezetten haladó szelleműnek mondható, azonban az elmúlt évek büntetőjogi változásai (vagy inkább a „héja-szerű” büntető szabályok változatlansága), a magasztos célok és modern programok érvényesülését akadályozzák.

Nézzük meg közelebbről ezt az ellentmondásos **magyar szabályozást!**

IV. A magyar kábítószerhelyzet

A kezdetektől: szabályozás a rendszerváltozás előtt

A szocializmusban a **Büntető Törvénykönyv**¹⁹ eredeti, 1979. július 1-jén hatályba lépő rendelkezései (egészen az 1993-as módosításig) lényegében a „**nincs tolerancia**” kriminálpolitikai megközelítést tartalmazták. Az elkövetési magatartásokat a **282.§** (Visszaélés kábítószerrel) és a **283.§** (Kóros szenvedélykeltés) alkották. Ezek a tényállások még meglehetősen egyszerűek voltak, ám számos eleme, illetve elve a mai szabályozásokból is kiolvasható, így:

- Btk. **282.§** meghatározza, hogy milyen cselekmények minősülnek „visszaélésnek”, de kódex nem tartalmazza a kábítószer fogalmát. A 282.§ ugyanis az elkövetési tárgy szempontjából **kerettényállás**. Ez azt jelenti, hogy minden olyan anyag lehet az elkövetés tárgya, amely a vonatkozó jogszabályok szerint²⁰ *kábítószer*, vagy *„veszélyes pszichotróp anyag”*.
- A büntetendőség mértéke - az elkövetési magatartások többségénél – függ a visszaélés tárgyaként szereplő **kábítószer mennyiségétől**.
- A büntetendőség mértékét nem befolyásolja viszont a **kábítószer eltérő veszélyessége**.
- A tv. 2003-as módosításáig nemcsak a „kábítószerekkel” és „veszélyes pszichotróp anyagokkal” való visszaélés volt bűncselekmény, hanem bizonyos esetekben az ún. **kábítószert pótló anyagokkal** kapcsolatos cselekmény is (283.§ Kóros szenvedélykeltés).
- Ha bizonyos megkötésekkel is, de eltérően büntetendők a **fogyasztók** és a **kereskedők**. Ezt bizonyítja az eredeti törvényszöveg – máig érvényesnek mondható - miniszteri indoklása is, amely szerint a tényállás *„külön kívánja választani egymástól a kábítószer áldozatait és hasznélvezőit. A törvény szigorának az utóbbiak ellen kell érvényesülnie. Az előbbieket esetén sem mellőzhető ugyan – a visszatartás érdekében – a büntetés fenyegedése, de ennek minőségileg enyhébbnek kell lennie.”*
- A kábítószert fogyasztó bűnelkövetővel szemben a **kényszergyógyításra**, mint büntetőjogi szankció alkalmazására nincs lehetőség. [15]

A Btk. módosításának szükségessége a nyolcvanas évek közepéig fel sem merült. A kábítószer – korabeli viszonyokhoz igazodó - formáinak terjedése azonban a nyolcvanas évek közepén felszínre hozta a **szabályozás bizonyos hiányosságait**. Így többek között nem derül ki egyértelműen a tényállás szövegéből, hogy a fogyasztás büntetendő cselekmény, vagy sem, valamint a tényállásban szereplő két fogalom („*csekély*” és „*jelentős mennyiség*”) fogalmának meghatározása is hiányzott a kódexből. A Legfelsőbb Bíróság (LB), ezen értelmezési problémák orvoslására, 1986-ban adta ki az alsóbb szintű bíróságokra is kötelező

¹⁹ 1978. évi IV. tv. (Btk.)

²⁰ A múltban 1/1968. és a 4/1980. EüM-BM együttes rendeletek tartalmaztak listát az illegális kábítószerekről és pszichotróp anyagokról. 2003-tól a hatályos Btk. értelmező rendelkezése [286/A.§ (2)-(3)] az irányadó.

érvényű **VI. Büntető Elvi Döntését** (BED). Ebben a fogyasztás büntetendőségével kapcsolatban megállapította a testület, hogy a „*kábítószer fogyasztója a kábítószerrel visszaélés bűncselekményét akkor is elköveti, ha nem maga készítette, vagy tartotta a kábítószer, hanem mástól, fogyasztás érdekében szerezte meg.*”, mert a megszerzés „*büntetendő és a kábítószer fogyasztása [...] ha az elkövető nem maga készítette vagy tartotta azt – feltételezi a kábítószer előzetes megszerzését vagyis birtokba vételét.*”²¹ Magyarország tehát 1986-tól (1999 és 2003 közötti szünettől) azon országok közé tartozik, amelyekben az illegális megszerzés, illetve birtoklás büntetendősége révén valósul meg a fogyasztás büntetendősége. A BED a bűncselekmény minősítésénél irányadó kábítószer mennyiségekről is rendelkezett. A testület szerint „**csékély mennyiségű**” az a kábítószer mennyiség, amely egy – nem fogyasztó – személyre vonatkoztatva: a) gyógyszerként is alkalmazott kábítószeres esetén az egy alkalommal kiadható gyógyszer mennyiséget nem haladja meg; b) a gyógyászatban nem használatos kábítószereseknél a mérgezőséget okozó mennyiséget nem még éri el. „**Jelentős mennyiségű**” kábítószer a sok ember – legalább tíz személy – életének vagy egészségének veszélyeztetésére alkalmas mennyiségű kábítószer. (Megjegyzem, hogy a VI. számú BED hatálybalépése előtt az LB **Büntető Kollégiumának 75. számú állásfoglalása** határozta meg a csékély, illetve jelentős mennyiséget, s azt az iránymutatást adta, hogy az átlagos kábítószer-élvező évi fogyasztásának megfelelő mennyiségű kábítószerrel kell jelentős mennyiségűnek tekinteni.). A Btk. 282.§-ának értelmezéséhez ugyanilyen szorosan kapcsolódott **8/1989.304. számú jogeset**²² amely kimondja: „*a kábítószer fogyasztójának esetében egy alkalommal fogyasztás céljából az elkövető birtokában ténylegesen együttlevő gyógyszer-kábítószer mennyiség az irányadó a kábítószerrel visszaélés bűncselekményének mennyiség szerinti minősítése szempontjából. A helyes jogértelmezés szerint [...] az elkövető birtokában együtt levő mennyiség – és nem a valójában együtt soha nem létező részmennyiségek összességéből adódó mennyiség – képezi a minősítés alapjaként értékelhető mennyiséget.*” [16]

A kábítószer fogyasztás visszaszorítása terén LB elvi döntése már önmagában is a büntetőjog növekvő szerepét jelezte, s ezt a tendenciát megerősítette a Btk. **1987. évi módosítása**. A módosulás következtében az alkoholisták elkövetőivel szemben alkalmazható **kényszergyógyítást** kiterjesztették a bűncselekményt elkövető kábítószer-fogyasztókra. Ez azonban a gyakorlatban soha nem valósult meg. A módosításhoz fűzött miniszteri indoklás ugyanis kimondta: rendelkezés csak akkor lép hatályba, ha a kényszergyógyításnak megteremtik a tárgyi és személyi feltételeit. Erre azonban a mai napig nem került sor, így a kábítószer-fogyasztók kényszergyógyítása nem rendelhető el. [15]

A rendszerváltozás utáni kriminológiai mutatók

A 1990-es évek első felében megnőtt a kábítószeres bűncselekmények száma, és ez elsősorban a fővárosban éreztette a hatását. 1992-ben **Budapesten** az előző két évhez képest jelentősen megnőtt a kábítószeres ügyek száma. Az 1991-ben ismertté vált 23 bűncselekményhez képest 1992-ben 68 kábítószeres ügyet tártak fel. S míg 1990-ben 5, 1991-ben 12 személy ellen emeltek vádat, addig 1992-ben 34 fő ellen. A feltárt ügyek számának 3 százalékos növekedése mindenképpen arra vall, hogy büntetőpolitikai döntés nyomán fokozták az ez irányú nyomozati tevékenységet²³. 1992-ben országosan nem tapasztalható a kábítószeres ügyek számának emelkedése. **Megyéink** több mint felében egyáltalán nem volt vádemelés kábítószerrel visszaélés miatt. A budapesti esetek emelkedésére magyarázattal szolgálhatna az élénkülő tranzitforgalom és a drogjelenség nagyvárosi kötődése. Mint

²¹ Magyar Közlöny 1986/53.

²² BH 1989.304.

²³ A fenti adatok egyedül a fővárosra vonatkoznak.

láthattuk, hogy az esetek felében az ügy vádemelés nélkül zárult. Az ilyen ügyben legnagyobb számban a nyomozás megszüntetése szerepel, **megrovás** mellett. [16]

Az első módosítás: 1993-as büntető szabályozás

A kábítószer-problémával kapcsolatos kriminálpolitikában fordulatot jelentett a büntető anyagi és eljárásjogi szabályoknak az 1993. május 15-én hatályba lépett módosítása²⁴. A módosítás következtében az addigi „nulla tolerancia” modellt felváltotta a **kompromisszumos**, azaz a „**bagoly**” drogpolitikai megközelítéshez igazodó kriminálpolitika. Ennek lényegét hűen tükrözi a törvényjavaslathoz fűzött miniszteri indoklás: *„A hatályos szabályok az illegális kereskedővel szemben nem elég hatékonyak, a kábítószer fogyasztójával szemben viszont indokolatlanul szigorúak és célszerűtlenek. A javaslat szigorítja a kábítószer kínálati oldalán szereplőkkel (előállítók, forgalmazók) szembeni szabályokat. Ugyanakkor lehetővé kívánja tenni a büntetőjogi útról való elterelést a fogyasztók esetében, ha önkéntes gyógykezelésnek vetik alá magukat.”* Érdeemes még idézni az indoklás további részét a törvénybe újonnan bevezetendő elterelés intézményéről: *„A javaslat [...] a kábítószer-élvezőkkel kapcsolatban differenciált elbírálásra ad lehetőséget, új büntethetőséget megszüntető okot állapít meg abban az esetben, ha a kábítószer fogyasztó [...] gyógykezelésben vesz részt. Ebben az esetben nagyobb társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a kábítószer-élvező gyógykezeltesse magát, mint hogy a kisebb súlyú bűncselekmény miatt büntetést szabjanak ki vele szemben. A szenvedély, önkárosító szokás ellenében a büntetés kevésbé hatékony eszköz, mint a gyógyítás. A javaslat ezen rendelkezései összhangban vannak a nemzetközi egyezményekkel is.”*

A rendelkezések kidolgozása során az **Igazságügyi Minisztérium** illetékesei egyaránt figyelembe vették a hazai droghelyzet jellemzőit, más országok (különösen Ausztria és Németország) vonatkozó törvényeit, valamint büntetőjogász, kriminológus és narkológus szakemberek véleményét. Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a törvények nem egy drogstratégiához igazodva – annak részeként – kerültek kidolgozásra, hanem csupán az **általános kriminálpolitika** elemeként.

A 1993. évi reform jelentős érdeme az **ún. kettős stratégia** – ha nem is következetes - bevezetése volt. A szabályozás újdonságai a következőkben foglalhatók össze:

- Kibővült a **kriminalizálás** hatóköre. Büntetendővé vált az is *„aki a kábítószerrel visszaélés bűncselekményének elkövetéséhez anyagi eszközt szolgáltat”* [282.§(4) bekezdés]. Bűncselekmény lett a nagy nyilvánosság előtt kábítószer fogyasztásra való felhívás [282.§(7) bekezdés].
- Új **minősítő körülmények** kerültek a tényállásba. Ilyen a 2-től 8 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő minősítő körülmény, ha a bűncselekményt: *„fegyveresen, fiatalkorú vagy gyermekkorú felhasználásával követik el, illetve ha az elkövetés folytán ilyen személy jut kábítószerhez”* [282.§ (2) bekezdés b), c) pontja]. Ugyancsak minősítő körülmény ha a 282.§-ban meghatározott visszaélést szervezet keretében követik el. A bűncselekmény büntetési tétele 5-15 évig terjedő szabadságvesztés volt.

---

²⁴ 1993. évi XVII. tv.

- A korábbi 8 év helyett **15 évig terjedő** szabadságvesztéssel büntethető lett, ha a bűncselekményt „*jelentős mennyiségű kábítószerrel követik el*” [282.§ (3) bekezdés a) pont].
- Módosult a korábbi **privilegizált eset** [282.§ (5) bekezdés] megfogalmazása és emelkedett a büntetési tétel, a következők szerint: „*Aki az (1) bekezdésben írt [beszerző-szállító jellegű – a szerk.] kábítószerrel visszaélést csekély mennyiségre követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő*” [282.§ (6) bekezdés].
- A **Kóros szenvedélykeltés** [283.§] bűncselekményét az eredeti tényállás szerint bárki elkövethette, aki betöltötte a 14. életévét²⁵. A 1993-as módosítás következtében viszont a büntetett elkövetője csak 18. életévét betöltött személy lehet. Az új szabályozás lényegében a 14-18 év közötti korosztály „*szipuzásának*”²⁶ dekriminalizálását jelentette.
- Kiegészült a Btk. a **282/A.§-sal**, amely bizonyos feltételekkel lehetővé tette a kábítószer-fogyasztók esetében a büntetőeljárás megszüntetését, amennyiben az elkövető vállalta a **gyógykezelést**. Ezzel összefüggésben módosult a Büntetőeljárás törvény (Be.) is.

A módosított törvény 282/A.§ értelmében a büntető igazságszolgáltatási útról való **elterelésre** (idegen szóval: *diverzióra*) azoknak az elkövetőknek az esetében volt lehetőség, akik a) csupán „csekély mennyiségű” kábítószerrel éltek vissza és ez a visszaélés saját használatot szolgáló kábítószer termeszést, előállítását, megszerzést, vagy tartást jelentett, illetve b) a kábítószer fogyasztásával összefüggő - kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő – bűncselekményt követtek el (pl.: kisebb értékre elkövetett lopás, recepthamisítás stb.)²⁷. Amennyiben a feltételek fennálltak, akkor az elkövető attól függetlenül élhetett a diverziós lehetőséggel, hogy alkalmi, rendszeres fogyasztó, vagy kábítószerfüggő személy volt. Az elterelésre a nyomozás, illetve az elsőfokú bírósági eljárás egy évre történő **felfüggesztése** keretében kerülhetett sor [Be. 137.§ (2) bekezdés és 169.§ (5) bekezdés]. A Btk. dogmatikai rendszerében 282/A.§ **büntethetőséget megszüntető** törvényben meghatározott egyéb ok. A nyomozást, illetve az eljárást akkor lehetett megszüntetni, ha az elkövető eleget tett törvényben előírt feltételeknek. Természetesen, ahogy az előbbieken már kifejtettem, azzal az elkövetővel szemben is meg lehetett szüntetni az eljárást, aki 282.§ szerinti valamelyik cselekményt elkövette, de kezelésre nem szorult (pl.: kipróbálta a szert, vagy csak alkalmi fogyasztó volt). Ekkor azonban az eljárás megszüntetésének alapja nem a 282/A.§, hanem a büntethetőségi akadályok közül a cselekmény **társadalomra veszélyességének** elkövetéskori csekély foka (28.§) vagy elbíráláskori csekély foka, illetve megszűnése (36.§) volt.

Az 1993-as évi törvény sem határozta meg, hogy mit jelent a tényállásokban szereplő „csekély”, illetve „jelentős” kábítószer mennyiség. A törvényi szabályozás hiányát a Legfelsőbb Bíróság pótolta 1995-ben kiadott **155. számú Büntető Kollégiumi Állásfoglalásában**. A BK 155. szerint „**csekély mennyiségű**” kábítószer a – kábítószerhez hozzá nem szokott – fogyasztóra vonatkoztatott halálos (*letális*), illetve mérgező (*toxikus*)

²⁵ A büntetőjogi felelősség alsó korhatára (Btk. 23.§).

²⁶ Szerves oldószer – jellemzően ragasztó – gőzének inhalálása (belélegzése).

²⁷ Tehát nem terjedt ki az elterelés lehetősége minden fogyasztóra. Például, nem vonatkozott arra a fogyasztóra, akinél a kábítószer mennyisége meghaladta a „csekély mennyiséget”, valamint arra sem, aki terjesztői, kereskedői jellegű cselekményeket is elkövetett.

adag legfeljebb tízszerese. „**Jelentős mennyiségű**” kábítószer az ilyen adag több, mint százszorosa. Az LB Büntető Kollégiumának állásfoglalása szerint azért választották ezt az egységet alapnak, mert ez a mennyiség „*természettudományos módszerekkel megállapítható és az igazságügyi orvosszakértői gyakorlatban általánosan elfogadott*”. Azoknak a kábítószereknek, amelyeknek a halálos adagja nem ismert, a mérgező adag szolgált alapegységként, míg a kannabisz származékokkal kapcsolatban, amelyeknek sem halálos, sem mérgező adagja nem ismert „*az alapegységet a hazai és külföldi tapasztalatok alapján a szakértő véleményezi*”. (A joggyakorlat a kannabisz származékok esetében az 1 g THC-t jelölte meg „*csékély mennyiség*” felső határaként)²⁸. A Büntető Kollégiumnak egymással **ellentétes szempontokat** kellett összeegyeztetnie. „*Egyfelől – írja az állásfoglalás – a társadalom védelme érdekében csak olyan, viszonylag kisebb kábítószer-mennyiség értékelhető csékélynek, amely [...] egy vagy legalábbis kevés számú személy életének vagy egészségének a veszélyeztetésére alkalmas. Másfelől a csékély mennyiség nem lehet annyira kicsi, hogy gyakorlatilag kizárja a Btk. 282/A.§-a szerinti büntethetőséget megszüntető ok alkalmazását*”. A hivatkozott BK értelmében a bíróságnak a kábítószer mennyiségének a megállapításakor annak **hatóanyag-tartalmát** kellett – vegyész véleménye alapján – mérvadónak tekintenie.²⁹ Ez az állásfoglalás szüntette meg azt a közel egy évig tartó bizonytalan helyzetet, amely abból adódott, hogy a Legfelsőbb Bíróság **hatályon kívül helyezte** 1994 májusában a VI. Büntető Elvi Döntését, s így a kábítószer mértékének megállapítására nézve semmiféle támpont sem volt a jogalkalmazók számára. Az állásfoglalás a VI. BED-hez képest gyakorlatilag **megemelte** a „csékély mennyiség” felső és a „jelentős mennyiség” alsó határát. Így például a heroin esetében az első kategória VI. BED szerint 0,075 gramm, míg a BK 155. alapján 0,62 gramm, a második kategória pedig 0,75 gramm, illetve 6,21 gramm volt.

Kriminológiai adatok a két szabály-módosítás (1993-1998) között

---

A korabeli sajtó a BK 155. számú állásfoglalást a hazai **drogpolitika liberalizálásaként** értékelte. A szakemberek közül egyetértettek ezzel az iránnyal és helyeselték a mennyiségek ismertített meghatározását. Hevesen kritizálták viszont az állásfoglalásnak a kábítószer mennyiségekre vonatkozó részét a Népjóléti Minisztérium³⁰ részéről, valamint a rendőrség képviselői. Az utóbbiak azzal érveltek, hogy „*a kábítószeres csékély mennyiségének meghatározása [...] jó lehetőséget teremt a kábítószerárusoknak, hogy tettenérés esetén a fogyasztók bőrébe bújjanak*”. A táblázatból kiderül, hogy 1994-hez képest 1997-re mintegy 7 és félszeresére nőtt a büntetés alternatívájaként **gyógykezelést választók** száma. Időközben pedig több mint háromszorosára nőtt az ismertté vált kábítószeres bűncselekmények száma (1994: 256 eset, 1997: 943 eset).

²⁸ Pelle Andrea: A drogfogyasztás büntetőjogi következményei, Belügyi Szemle, 1997/11.

²⁹ A vegyész szakértő nyilatkozik arról, hogy a lefoglalt anyag milyen mennyiségű és milyen hatóanyag tartalmú. Általában feltünteti, hogy mennyi a vizsgálati anyag össz tömege, majd megállapítja, hogy hány százaléka a hatóanyag az összmennyiségnek. Végül grammokban adja meg az így kiszámított hatóanyag-tartalmat. Ez képezi az eljárásban alapul vett mennyiséget. [16]

³⁰ Az Egészségügyi Minisztérium elődjének tekinthető.

A 282/A.§ alkalmazása 1994-1997 között

Év	A 282/A.§ alapján megkezdett kezelés (fő)			6 hónapos folyamatos kezelést befejezte (fő)		
	Férfi	Nő	Összesen	Férfi	Nő	Összesen
1994	61	13	74	18	7	25
1995	61	9	69	42	11	53
1996	152	34	186	60	25	85
1997	465	80	545	142	34	176
Összesen	738	136	874	262	77	339

Az diverziós intézmény hatékonyságának vizsgálatát támasztja alá **Ritter Ildikó** vezette **kutatás** eredményei. Ezek ugyanis arra utalnak, hogy valóban a kábítószer-fogyasztók éltek az elterelés lehetőségével, nem pedig a kábítószer kereskedők „éltek vissza” a „csekély mennyiség” mértékének meghatározásával. A vizsgálati mintában szereplő 913 elkövető között elenyésző volt a kábítószer nem fogyasztó, csekély mennyiségű kábítószer kereskedelmében közreműködő elkövető.³¹ Ebből levonható a következtetés, hogy a „csekély mennyiség” határának meghatározása egyáltalán nem akadályozta a rendőrséget feladata ellátásában.

A 282/A.§ végrehajtásának és alkalmazásának nehézségei sokkal inkább abból adódtak, hogy elmaradt a megelőzést, gyógykezelést és rehabilitációt szolgáló **intézményhálózat fejlesztése**. A végrehajtási feltételek megteremtésének hiánya is hozzájárult ahhoz, hogy 1995 után egyre többen sürgették az 1993. évi módosítás reformját. Erre 1998-ban került sor.

Elmozdulás a „nulla tolerancia” felé: az 1998-as módosítás

A Büntető Törvénykönyvnek³² és a Büntetőeljárás Törvénynek³³ a 1998-as módosítása jelentős mértékben érintette a kábítószer bűncselekményeket. Az Országgyűlés megalkotta „**Európa legszigorúbb drogtörvényét**”³⁴. A változások mögötti megközelítés markánsan különbözik 1993. évi módosítástól. A megközelítés lényegét megfelelően adják vissza a kormány miniszterelnökének, **Orbán Vikornak** a következő szavai: „*A drog és a bűnözés ördögi kör, s ez az ördögi kör mindannyiunk biztonságát veszélyezteti. Tisztában vagyunk azzal, hogy a drog fogyasztása teljes mértékben nem szüntethető meg. De a kérdésre – kábítószer vagy élet – világos választ kell adnunk. És mi azt mondjuk: a kormány az élet oldalán áll. Nem tűzhetünk ki kisebb célt, mint egy drogmentes Magyarország megteremtését. Ezért 1999-ben szigorú kábítószer-ellenes törvényt léptettünk életbe*”. A magyar kriminálpolitikában újabb fordulat következett be. A **fordulat** lényege: a kompromisszumos modellől való elmozdulás a „nulla tolerancia” irányába.

³¹ Ritter Ildikó: Elterelés kábítószeres bűncselekmény esetén (Kriminológiai Tanulmányok XXXVIII.).

³² 1998. évi LXXXVII. tv. (Btk. módosítás).

³³ 1998. évi LXXXVIII. tv. (Be. módosítás).

³⁴ Ahogy a törvénymódosítást a kormányzóvivő aposztrofálta.

Az 1999. március 1-jén hatályba lépett **módosítások** nyomán a leglényegesebb újdonságok a következők:

- Büntetendőség szempontjából már nem csak a kereskedő és fogyasztó, hanem a **„nagykereskedő”** és a **terjesztő** cselekményei között is különbség van [282.§ (5) bekezdés].
- A **fogyasztás** önmagában bűncselekmény [282.§ (9) bekezdés a) pont].
- A **kábítószerfüggő elkövetőre** külön rendelkezések vonatkoznak. A Kábítószerrel való visszaélése enyhébben büntetendő [282/A.§].
- A **gyógykezelést**, mint a büntetés alternatíváját kizárólag a kábítószerfüggő elkövető veheti igénybe [282/A.§ (6) bekezdés].
- A „csekély” és „jelentős” **kábítószer-mennyiségeket** törvény határozza meg [Btké. 23.§].
- **„Kábítószer készítésének elősegítése”** címmel új bűncselekmény került a Btk.-ba [283/A.§].
- Bűncselekménynek minősül a kábítószer vagy egyéb kábító hatású anyag befolyása alatti **járművezetés** [Btk. 188.§].
- A **pártfogó felügyelet** idejére előírható magatartások köre kiegészült megelőző-felvilágosító egészségügyi szolgáltatáson való részvétel kötelezettségével [82.§ (6) bekezdés].
- A Büntetőeljárás Törvény módosítása keretében a **„Vádemelés elhalasztása”** lehetőségét az új szabályozás kiterjesztette a felnőtt elkövetőre is, amennyiben háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő bűncselekményt követett el. A vádemelés elhalasztásának ideje alatt – 1-től 2 évig terjedően – a gyanúsított pártfogó felügyelet alatt áll [Be. 147/A.§].
- A „Visszaélés kábítószerrel” bűncselekmény súlyosabb esetei miatt szabadságvesztésre ítélt elkövetőkre a **szigorúbb büntetés-végrehajtási fokozatra** vonatkozó rendelkezések az irányadóak [42.§ (2) bekezdés b), illetve 87/A.§ (1) bekezdés d) ponja].

A módosítás után a Btk. kábítószer problémával kapcsolatos **„központi” tényállása** változatlanul a „Visszaélés kábítószerrel” (282.§) maradt. Ezt egészíti ki a kábítószerfüggők visszaéléseivel kapcsolatos 282/A.§, továbbá a Kóros szenvedélykeltés (283.§) és a „Kábítószer készítésének elősegítése” (283/A.§) bűncselekmények.

Az 1998-as módosítás indoklása szerint a jogalkotó a fenyegetettségek rendszerét **három szempontra** figyelemmel alakította ki: a) az elkövetett magatartás; b) a kábítószer mennyisége; c) bizonyos elkövetési módok.

Az **elkövetési magatartások** lényegében négy csoportra oszthatók: a) *beszerző-szállító jellegű* [282.§ (1) bekezdés]; b) *forgalmazási jellegű* [282.§ (2) bekezdés]; c) *bűnsegédi-bűnpártolói* [282.§ (6) bekezdés és (9) bekezdés b) pont]; d) *előkészületi jellegű magatartások* [282.§ (9) bekezdés a) pont és 282/A.§ (5) bekezdés a) pont].

A **bűncselekmény alapesete** a „csekély mennyiség” felső és a „jelentős mennyiség” alsó határa közötti kábítószerre nézve elkövetett illegális termesztés, előállítás, megszerzés, tartás, az országba behozatal, kivitel, és az ország területén való átvitel, mint beszerző-szállító jellegű magatartások [282.§ (1) bekezdés]. Ezek a cselekmények két hónaptól³⁵ 5 évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendők. A **kínálati oldali bűncselekmények alapesetét** jelenti a (2) bekezdés, amely szerint 2-től 8 évig büntetendő, aki „*hatósági előírások megszegésével kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik*”³⁶.

Az előzőekhez képest a (3)-(5) bekezdések tartalmazzák a **minősített eseteket**. Ezek közé a 1998-as módosítás vezette be – az 1988-as ENSZ Egyezményhez igazodva –, hogy súlyosabban büntetendő, ha a visszaélést hivatalos, vagy közfeladatot ellátó személyként követik el, valamint ha a kínálást, átadást, forgalmazást, kereskedést oktatási, köznevelési, gyermekjóléti, és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épületek területén, annak környezetében, vagy a büntetés-végrehajtási szervezet objektumaiban követik el. Külön említést érdemel, hogy amennyiben a kínálást, átadást, forgalmazást, kereskedést „jelentős mennyiségű” kábítószerrel követik el, akkor akár **életfogytig tartó szabadságvesztés** is kiszabható [282.§ (5) bekezdés].

A **privilegizált esetek** és vétségek, ha az (1) bekezdésben felsorolt magatartásokat és a (2) bekezdésben szereplők közül a kínálást és az átadást „csekély mennyiségű” kábítószerrel követik el [282.§ (8) bekezdés].

Bűnsegédi-bűnpártolói jellegű magatartást rendel büntetni a törvény azzal, hogy bűncselekménynek tekinti a kábítószerrel visszaélés bűncselekmény elkövetéséhez nyújtott **anyagi segítséget** [282.§ (6) bekezdés]. Előkészületi jellegű magatartásként büntetendő pedig az, aki nagy nyilvánosság előtt **kábítószer-fogyasztásra hív fel** [282.§ (9) bekezdés b) pont].

Lényegében harmadik esetként büntetendő a **kábítószer-fogyasztás**, tekintet nélkül az elfogyasztott drog mennyiségére. E utóbbi megoldással kapcsolatban a miniszteri indoklás a következőképpen fogalmaz: „*a fogyasztás tiltása tekintetében a jogalkotói szándék nem terjed arra ki, miszerint valakit azért sújtson súlyosabb büntetés, mert – önsértő cselekmény révén – „jobban” akarja magát sérteni. A fogyasztás tiltásával a jogalkotói szándék arra irányul, hogy legyen egyértelmű a fogyasztás el nem fogadhatósága*”. A kábítószer-fogyasztásának vétsége két hónaptól két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő [282.§ (9) bekezdés a) pont].

A „csekély mennyiségű” kábítószerre elkövetett, (1) bekezdésben szereplő elkövetési magatartások némileg **enyhébben büntetendők** a fogyasztásnál. Ez a vétség ugyanis nem kizárólag két évig terjedő szabadságvesztéssel, hanem annak **alternatívájaként** közérdekű munkával és pénzbüntetéssel büntetendő. A miniszteri indoklás szerint azért, hogy az alkalmi fogyasztó eleve „csekély mennyiségre” alakítsa ki a megszerzési szándékát, és kalkulálhassa be azt is, hogy amennyiben nem fogyasztja el a megszerzett kábítószerrel, akkor a fogyasztásnál némileg enyhébb elbírálás alá fog esni.

Az 1998-as törvénymódosítás alkalmával megtörténik a kábítószer „csekély” és „jelentős” mennyiségének **törvényi meghatározása** [Btké. 23.§]. A szabályozás lényeg, hogy a rendelkezés a kábítószer fajtájaként meghatározza a „csekély mennyiség” felső határát és ennek hússzoros mértéke minősül a „jelentős mennyiségnek”. A „csekély mennyiség” felső határa esetében a „**mértékegységek**”: a) bizonyos drogoknál (pl.: LSD, amfetamin, heroin, MDMA, morfin, kokain) a *tiszta hatóanyag-tartalom*; b) kannabisz növény esetén a *növényegyedek száma*; c) törvényben nem nevesített drogok esetén a *tiszta hatóanyag-tartalmának élettani hatása*. A kábítószer pedig akkor „jelentős mennyiségű”, ha a csekély mennyiség felső határának hússzoros mértékét meghaladja [Btké. 23.§ (3) és (5) bekezdés].

³⁵ A „generális minimum” a Btk.-ban [40.§ (2)].

³⁶ Frech Ágnes álláspontja szerint a 282.§-nak tulajdonképpen 3 alapesete van. A harmadik eset a (9) bekezdés a) pontja, az illegitim kábítószer-fogyasztás. [17]

A tényállásbeli mennyiség meghatározásakor figyelembe kell továbbá venni a Legfelsőbb Bíróság vonatkozó jogegységi határozatát, az **5/1998. BJE-t**. E szerint: „*1. A kábítószerrel visszaélés akár azonos, akár különböző elkövetési magatartásait megvalósító részcselekmények természetes egységet alkotnak. 2. Az azonos vagy különböző kábítószernek a tiszta hatóanyag-tartalom alapulvételével kiszámított részmennyiségeit [...] összegezni kell és a bűncselekmény minősítése (csekély vagy jelentős mennyiség megállapítása) szempontjából az össz mennyiség az irányadó.*”³⁷

Indokolt még megállapítani, hogy a „csekély mennyiségnek” nincs alsó, illetve szabálysértési határa. Bármilyen kis mennyiségű kábítószerrel visszaélés tehát bűncselekménynek minősül.

Alapvetően megváltozott Btk. 282/A.§ tartalma és ezzel megváltoztak a büntetés alternatívájaként igénybe vehető gyógykezelés feltételei. Az új 282/A.§ kizárólag **kábítószerfüggő elkövetőkre** vonatkozik és lényegében a 282.§ privilégizált esetének tekinthető. A 282/A.§ értelmében ugyanis **enyhébben büntetendők** a 282.§-ban szabályozott egyes cselekmények, amennyiben az elkövetőjük kábítószerfüggő személy. Kizárólag kábítószerfüggő elkövető esetén van lehetőség a büntetés alternatívájaként szolgáló **elterelésre**, a 282/A.§ (6) bekezdésében foglalt feltételekkel.

A '98-as módosítás nemcsak a kínálati oldal, hanem a keresleti oldal szereplőinek büntetendősége esetén is differenciált szabályozást vezetett be. A kábítószerfüggő elkövetők esetében alapvetően enyhébb bánásmódra van lehetőség. Az enyhébb rendelkezések azonban nem vonatkoznak a **függőnek nem minősülő** alkalmi és rendszeres fogyasztókra, így velük szemben egész egyszerűen nincs lehetőség az elterelés alkalmazására. A miniszteri indoklás szerint ennek az a magyarázata, hogy „*akinek a büntetőjog valójában diverziós (elterelési) lehetőséget biztosítani kíván, az a kábítószer-függőség állapotába eljutott kábítószer-fogyasztó. Ettől különbözik a kábítószerrel pusztán élvezni akaró fogyasztó. [...] A kábítószer-függőség fennállása tényének megállapítása orvosszakértői feladat*”. Megjegyzést érdemel: a jogbiztonság szempontjából súlyos hiányosság, hogy a tárgykörre vonatkozó **orvosszakértői gyakorlat** egységesítését szolgáló szakmai protokoll, vagy módszertani útmutató máig nem jelent meg.³⁸ Az indoklást folytatva: „*A javaslat kizárólag [...] a kábítószerfüggő személy számára biztosítja a büntethetőség alóli elterelést. [...] Ez azonban nem jelenti azt, hogy a nem kábítószerfüggő fogyasztó számára szűkülne az elterelés lehetőségei. A javaslat azonban az utóbbi tekintetében nem kíván anyagi jogi megoldást adni, hanem e téren az eljárásjogi lehetőségek egyidejű megteremtését látja célszerűnek.*” Ez azt jelenti, hogy a nem függő fogyasztók esetében, habár nincs mód a 282/A.§ alapján az elterelés (gyógykezelés) alkalmazására, **egyes szabályok** azonban az enyhébb súlyú kábítószer bűncselekmények esetén alapot adnak a büntető útról való eltérésre.

Így a Btk. 28. és 36.§-ai alapján továbbra is lehetőség van a büntetőeljárás megszüntetésére, ha az elkövetett cselekmény, illetve elkövetője **csekély fokban veszélyes** a társadalomra. A bíróság – 72.§ és 117.§-ban írt feltételek fennállása esetén - **próbára bocsátást** alkalmazhat, s ezzel egyidejűleg elrendelheti, vagy köteles elrendelni az elkövető pártfogó felügyeletét. A **pártfogó felügyelet** keretében – a módosításnak köszönhetően – előírható, hogy az elkövető gyógykezeltesse magát, vagy vegyen részt megelőző-felvilágosító egészségügyi szolgáltatáson [82.§ (6)]. A módosításnak hála a „**Vádemelés elhalasztása**” intézmény is alapot adhat a diverzióra [Be. 147/A.§ és 303/A.§].

Az elterelés 282/A.§-ában írta szabályokban az a szemléletmód fedezhető fel, hogy legfeljebb csak a függőnek minősülő kábítószer fogyasztó tekinthető gyógyításra, támaszra szorulóknak, a drogfogyasztók egyéb csoportjai viszont elsősorban bűnözők. A gyakorlatban

³⁷ Magyar Közlöny 1998/112.sz.

³⁸ Dacára annak, hogy a 2000-ben elfogadott Nemzeti drogstratégia „rövid távú célként” fogalmazta meg egy megfelelő szakmai útmutatás kidolgozását.

- a hivatkozott törvényhelyek alapján - mégiscsak lehetőség van a fogyasztók esetében is a differenciált elbírálásra és az „elterelésekre”. Ez viszont felveti annak a kérdését, hogy akkor mi értelme volt a Btk. korábbi 282/A.§-a módosításának, *milyen célt szolgált a szigorítás.*

Az 1998-as módosítás nem érintette a **Kóros szenvedélykeltés** [283.§] tényállását. Azonban új bűncselekményként került a Btk.-ba a „**Kábítószer készítésének elősegítése**” [283/A.§]. A tényállás a **prekurzorokkal**³⁹ kapcsolatos egyes visszaéléseket nyilvánítja büntetendő cselekménynek.

A Büntető Törvénykönyvnek a kábítószer-problémával kapcsolatos módosítása érintette továbbá az „**Ittas járművezetés**” [188.§] tényállását. A módosítás során megváltozott a 188.§ elnevezése és kiegészült a tényállás. Az új neve: „**Járművezetés ittas vagy bódult állapotban**”. A hatályos törvény szerint egyaránt vétségnek minősül a szeszestől befolyásolt állapotban való és a *vezetési képességre hátrányosan ható szer* (gyakorlatilag kábítószer vagy egyéb kábító hatású anyag vagy szer) befolyása alatti járművezetés.

A Btk. 1998. évi módosítása megnövelte a **büntetőjog szerepét** a kábítószer-probléma elleni fellépés területén. Nehéz azonban megindokolni a fordulat következtében bevezetett új rendelkezéseket. A **fogyasztás büntetendőségét** például csak deklarálja a jogalkotó, de nem adja annak tartalmi indokát, miért is olyan veszélyes a társadalomra, hogy bármilyen kis mennyiségű drog fogyasztását büntetőjogi büntetéssel kell fenyegetni. Véleményem szerint részletes indoklás során kellett volna kifejteni a kriminalizálásra vonatkozó érveket, mert *a) a büntetőjog alapvető kérdéséről* van szó és *b) az egyén általános cselekvési szabadságának és önrendelkezési jogának* korlátozásáról van szó, amely felvethet (fel is vet) alkotmányossági aggályokat. Az utóbbi kapcsán szeretném idézni az Alkotmánybíróságnak **21/1996. (V.17.) AB határozatában** szereplő indoklását, mely szerint: „*Önmagának mindenki árthat, s vállalhat kockázatot, ha képes a szabad, tájékozott és felelős döntésre. A nagykorúaknak a jog be nem avatkozása széles lehetőséget ad erre, s az általános személyiségi jogból folyó jog az önmeghatározásra és a cselekvési szabadságra [Alkotmány 54.§ (1) bekezdés] garantálja ezt a lehetőséget. Az állam korlátozó gyámkodása csak határesetekben alkotmányossági viták tárgya (a kábítószer élvezésének büntetésétől az eutanáziáig)*”. A kábítószer-fogyasztás büntetendővé nyilvánítása azért is kifogásolható, mert korlátozza a büntetőjogon kívüli eszközök és intézmények szerepét, mozgásterét⁴⁰.

A **diverziós lehetőség szűkítése** a kábítószerfüggőkre sem olyan magától értetődő, mint ahogy az a miniszteri indoklásból következik. A drogpolitikai szigorításoknál gyakran történik utalás Magyarország **nemzetközi kötelezettségeire**, melyeket teljesíteni kell. Azonban a kábítószer-kérdésről rendelkező ENSZ Egyezmények korántsem olyan szigorúak, mint azt olykor némelyek prezentálják. A kábítószerek és pszichotróp anyagok tiltott forgalmazása elleni **1988. évi ENSZ Egyezmény**⁴¹ 3. cikkének c) és d) pontja a következőképpen szól:

„*c) ...kisebbségi súlyú bűncselekmények megfelelő eseteiben a Szerződő Felek úgy is rendelkezhetnek, hogy az elítélés vagy büntetés kiaszása helyett nevelő, rehabilitáló, vagy a társadalomba való visszailleszkedést elősegítő intézkedéseket, valamint ha az elkövető kábítószer-élvező, kezelést vagy utógondozást alkalmaznak.*

d) A felek olyan rendelkezést is hozhatnak, hogy e cikk 2. bekezdése szerinti bűncselekmény [személyes fogyasztásra szánt kábítószerek és pszichotróp anyagok birtoklása, vásárlása,

³⁹ Prekurzor = (vegyészet) előanyag; olyan vegyület, amelyből biokémiai folyamatok során jelentős szerepű végtermék alakul (pl. kábítószer).

⁴⁰ Felmerült például, hogy ha a fogyasztás büntetendő, akkor a fogyasztáshoz - az ártalomcsökkentés jegyében - segítséget nyújtó szociális munkás bűnsegéd lehet ebben a tényállásban és elméletileg büntethető. Azonban a cselekménye - véleményem szerint - ilyenkor sem bűncselekmény, mert hiányzik annak egyik fogalmi eleme, a társadalomra veszélyesség. Az eljárást ebben az esetben a Btk. 28.§, 36.§-okra tekintettel megszüntették volna.

⁴¹ Kihirdetés révén magyar törvény (1998. évi L. tv.).

termesztése – a szerk.] elkövetőjének kezelésére, nevelésére, utókezelésére vonatkozó, társadalmi beilleszkedését, vagy visszailleszkedését elősegítő intézkedések az ítélet vagy büntetés alternatívájaként, vagy pedig ezeken felül kerülnek kiszabásra.”

Nincs tehát arról szó, hogy az elterelést a kábítószerfüggő elkövetőkre kellene korlátozni, hiszen az egyezmény elkövetőt (*offender*) említ. **Az egyezmény** 1998-ban megjelent **kommentárjában** pedig kifejezetten szerepel, hogy a 3. cikkben a fent említett intézkedéseket nem kizárólag kábítószer-élvezők (*drug abusers*), hanem a személyes fogyasztással összefüggő kisebb súlyú bűncselekmények elkövetői esetében is lehet alkalmazni, illetve előírni. [5]

Külön említést érdemel még, hogy a változások tartalmát felerősítették az *ún. szervezett bűnözés elleni törvénycsomag* kábítószer problémával összefüggő rendelkezései.⁴²

Kriminológiai adatok a '98-at követő változásokról

A kábítószeres bűncselekmények tárgykörében hozott szigorúbb törvények sokkal inkább a közvélemény megnyugtatót szolgálták, mint a drogproblémából fakadó társadalmi, közösségi, egyéni hátrányok csökkentését. **1998-ban** az ismertté vált „Visszaélés kábítószerrel” bűncselekmények száma 2068, az egészségügyi intézményekben kezelt kábítószer-fogyasztók száma pedig 9458. Az említett bűncselekmények száma **2000-ben** 3172, míg a kezelésen megjelent kábítószereseké 12789 volt⁴³. Ezek az adatok is jelzik, hogy az új büntetőjogi szabályozás 1999. március 1-jei hatálybalépése óta a **kábítószer-bűnözés**, illetve a **drog-epidemiológiai**⁴⁴ helyzet kedvező irányváltásáról nem beszélhetünk. A számos nyugat-európai államban a „Drog-háború” alternatíváját jelentő megközelítésmódok és programok hazánkban 1998-ban még nem érvényesülnek. Így **hiányzik** az ártalomcsökkentő drogpolitika intézményrendszere, jogalkotási szempontból a kábítószeres fogyasztási kockázatainak megfelelő osztályozása, a fogyasztó és kereskedő visszaéléseinek jól elhatárolható büntetőjogi szabályozása és így tovább.

A jelzett kedvezőtlen tendenciák ellenére a hazai kábítószer-bűnözés szintje és súlyossága még nem éri el a nyugat-európai államokét.

Nemzeti drogstratégia (2000)

Az Országgyűlésben – összesen két tartózkodás mellett - elfogadott **nemzeti drogstratégiai program** hosszabb, mintegy tízéves vajúdság után született meg. Ez az idő a drogproblémák magyarországi kezelésének bizonytalanságait is jelezte. A jelenlegi drogpolitika alapjait 1991-ben fektette le az akkori kormány, amikor létrehozta a **Kábítószerügyi Tárcaközi Bizottságot (KTB)**. A KTB markánsan jelenítette meg a rendőri-büntetőjogi megközelítést, azaz a kínálati oldal elleni küzdelmet hangsúlyozta és elodázta a nemzeti drogstratégia kidolgozását.

Az Országgyűlés 1996-ban döntött úgy, hogy a kábítószer visszaszorítása érdekében **eseti bizottságot** hoz létre. A bizottság jelentésében részletesen foglalkozott a magyarországi kábítószer-probléma jogi, büntető igazságszolgáltatási vonásaival. A jelentést elfogadó **125/1997. (XII.18.) OGY határozat** megállapította: „2. [...] a kábítószer problémával kapcsolatos jogszabályaink alapvetően harmonizálnak a vonatkozó ENSZ és egyéb nemzetközi normákkal, a büntetőjogi rendelkezéseink szigorúak, de nem kellően differenciáltak; [...]”

---

⁴² Lásd részletesen: Szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról szóló 1999. LXXV. tv.

⁴³ Adatok forrása: Tájékoztató a bűnözésről (2000) és Jelentés a magyarországi kábítószerhelyzetről (2001).

⁴⁴ Epidemiológia = járványtan; az orvostudomány a járványok keletkezésével és leküzdésével foglalkozó ága.

korszerűsíteni kell a tárgykör szabályait.” A határozat 3. pontja pedig többek között kimondta: „Az Országgyűlés szükségesnek tartja: - [...] nemzeti kábítószer-stratégia kidolgozását...”. Ennek érdekében 1998-ban megalakult a **Kábítószerügyi Koordinációs Bizottság (KKB)**, melynek alapvető feladata „a hazai kábítószer-fogyasztás terjedése elleni fellépés összehangolása” és feladatai között szerepelt „a kereslet-, kínálat- és ártalomcsökkentés egyensúlyára, valamint az állam szerepvállalása mellett a helyi közösségek és civil szervezetek tevékenységére épülő átfogó összehangolt és multidiszciplináris nemzeti kábítószer-stratégia kidolgozása”. Az országgyűlési határozat mögötti politikai és szakmai konszenzus arra utalt, hogy valamennyi érintett egyetért abban, hogy a kábítószer-probléma komplex jelenség, amely ellen csak hasonlóan komplex stratégiával lehet felvenni a küzdelmet. Ezért is volt meglepő, hogy a 1998-ban beiktatott kormány politikája mereven eltér ettől a koncepciótól.⁴⁵ Az új kormány működésének első félévében kábítószer-ellenes politikája jelentős mértékben különbözött a választási és kormányprogramban kifejtettektől kifejtettektől. A kormány ahelyett, hogy először a nemzeti drogellenes stratégiát készítette volna el, majd az annak megközelítéséhez igazodó büntető-jogalkotási javaslatait dolgozta volna fel, **felcserélte a sorrendet**.

Az Országgyűlés 2000-ben fogadta el a **Nemzeti stratégia a kábítószer-probléma visszaszorítására**⁴⁶ című dokumentumot. A stratégia megközelítésmódja teljes mértékben különbözik a Btk. 1998-as módosítását meghatározó szemlélettől. Ennek illusztrálására érdemes idézni az általános és fő célok meghatározását adó bekezdéseit:

„5.1. ÁLTALÁNOS CÉL

A harmadik évezred küszöbén egy szabad, magabiztos és produktív társadalom kialakításának képe vezérel bennünket. Ez a társadalom az emberi méltóságot, a testi, lelki és szociális jól-létet, illetve az alkotóképességet kiemelt fontosságúnak tartja. E tényezők megóvása és fejlesztése érdekében a társadalom képes kezelni a drogok használatával és terjesztésével összefüggő egészségügyi, szociális és bűnügyi ártalmakat és hátrányokat.

A kábítószer probléma valamennyiünket érint, és együttes cselekvésre készítet. Az állam és intézményei az együttes cselekvésben jelentős szerepet kapnak.

5.2. FŐ CÉLOK

1. *A társadalom váljon érzékennyé a droggkérdések hatékony kezelése iránt, a helyi közösségek pedig növeljék problémamegoldó készségüket a kábítószer-probléma visszaszorításában (közösség, együttműködés).*

2. *Esélyt teremteni arra, hogy a fiatalok képessé válhassanak egy produktív életstílus kialakítására és a drogok visszautasítására (megelőzés).*

3. *Segíteni a drogokkal kapcsolatba kerülő és a drogproblémákkal küzdő egyéneket és családokat (szociális munka, gyógyítás, rehabilitáció).*

4. *Csökkenteni a drogokhoz való hozzáférés lehetőségét (kínálatcsökkentés).”*

Az idézetből kitűnik, hogy egy sajátos drogpolitikai szituáció alakult ki: egy Reuter-féle kategorizálás szerinti „**baglyok**” nemzeti drogellenes stratégia mellett létezik a „**háják**” megközelítést tükröző büntetőjogi szabályozás. A kérdés már csak az, hogy a „*kompromisszumos*” célok megvalósíthatók-e a „*nulla tolerancia*” eszközeivel...

⁴⁵ Ezt az elmozdulást a szigorúbb modell felé még a választások eredményeképpen megalakult kormány programtervezetéből (*Közös küzdelem a kábítószer terjedése és fogyasztása ellen*) sem lehetett kiolvasni. A probléma megoldásául például a következőket tartalmazza: „A kormány kábítószer-ellenes politikája a tájékoztatásra, a megelőzésre, a rehabilitációra [...] teszi a hangsúlyt.”

⁴⁶ Lásd: 96/2000. (XII. 11.) OGY határozat és melléklete

V. Utolsó lapra

*„Narkózis is azért van, mert az élet
kevesebb mámort nyújt, mint
amennyit az ember kíván.
A narkózis mesterséges önkívület.”*

(Hamvas Béla)

*„Az emberi szenvedély
megszámlálhatatlanul sokféle,
mint a tenger fövenyének homokszemei,
egyik sem hasonlít a másikhoz, és
- az alantasak csakúgy,
mint a magasztosak –
eleinte engedelmeskednek
az embernek, csak később válnak
félelmetes zsarnokaivá.”*

(Nyikolaj Vasziljevics Gogol)

VI. Függelék

1978. évi IV. tv.⁴⁷

Visszaélés kábítószerrel

282. § (1) Aki a hatósági előírások megszegésével kóros élvezetre alkalmas kábítószeret készít, megszerez, tart, forgalomba hoz, az országba behoz, onnan kivisz, vagy az ország területén átvisz, büntettet követ el és egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő az, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kóros élvezetre alkalmas kábítószeret ad.

(3) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) üzletszerűen,

b) bűnszövetségben,

c) jelentős mennyiségű, illetőleg értékű kábítószerrel követik el.

(4) Aki az (1) bekezdésben meghatározott kábítószerrel visszaélésre irányuló előkészületet követ el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Aki kóros élvezetre alkalmas kábítószeret, nem forgalomba hozatal céljából csekély mennyiségben készít, megszerez, vagy tart, vétséget követ el és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, javító-nevelő munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

Kóros szenvedélykeltés

283. § Aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábító hatású anyag vagy szer kóros élvezetéhez segítséget nyújt, vagy öt arra rábírn törekszik, vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, javító-nevelő munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

1993. évi XVII. tv.⁴⁸

Visszaélés kábítószerrel

282. § (1) Aki a hatósági előírások megszegésével kábítószeret termeszt, előállít, megszerez, tart, kínál, átad, forgalomba hoz, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz vagy azzal kereskedik, büntettet követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) üzletszerűen;

b) fegyveresen;

c) fiatalkorú vagy gyermekkorú személy felhasználásával követik el, illetve az elkövetés folytán ilyen személy jut kábítószerhez.

(3) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) jelentős mennyiségű kábítószerrel;

b) kábítószernek a hatósági előírások megszegésével való termesztésével, előállításával, megszerzésével, forgalomba hozatalával vagy kereskedelmével foglalkozó szervezet keretében követik el.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a kábítószerrel visszaélés bűncselekményének elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

(5) Aki kábítószerrel visszaélésre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Aki az (1) bekezdésben írt kábítószerrel visszaélést csekély mennyiségre követi el, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

---

⁴⁷ Hatályos 1979. július 1-jétől.

⁴⁸ Hatályos 1993. május 15-étől.

(7) Aki nagy nyilvánosság előtt kábítószer-fogyasztásra hív fel, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

282/A. § Nem büntethető, aki

a) csekély mennyiségű kábítószer saját használatára természet, állít elő, megszerez vagy tart;

b) kábítószer fogyasztásával összefüggő - kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő - bűncselekményt követett el;

feltéve, hogy az elsőfokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószerfüggőséget megelőző vagy gyógyító kezelésben részesült.

Kóros szenvedélykeltés

283. § Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábító hatású anyag vagy szer kóros élvezetéhez segítséget nyújt, vagy őt arra rábírn törekszik, büntetést követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

1998. évi LXXXVII. tv.⁴⁹

Visszaélés kábítószerrel

282. § (1) Aki a hatósági előírások megszegésével kábítószer természet, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, büntetést követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Aki a hatósági előírások megszegésével kábítószer kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, büntetést követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés az (1) bekezdés esetén két évtől nyolc évig, a (2) bekezdés esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) üzletszerűen,

b) fegyveresen,

c) hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként követik el,

d) tizennyolcadik életévét betöltött személy tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával követi el, illetve az elkövetés folytán ilyen személy jut kábítószerhez,

e) nem kábítószerfüggő személy kábítószerfüggő személy felhasználásával követi el.

(4) A büntetés a (2) bekezdés esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épületek területén, annak környezetében, a fegyveres erők vagy a büntetés-végrehajtási szervezet objektumaiban követik el.

(5) A büntetés az (1) bekezdés esetén öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, a (2) bekezdés esetén tíz évtől tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekményt

a) jelentős mennyiségű kábítószerrel,

b) bűnszervezet tagjaként vagy megbízásából követik el.

(6) Az (1)-(5) bekezdés szerint büntetendő az is, aki a kábítószerrel visszaélés bűncselekményének elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

(7) Aki kábítószerrel visszaélés elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik, büntetést miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(8) Ha a kábítószerrel visszaélést csekély mennyiségű kábítószerrel követik el, a büntetés vétség miatt az (1) bekezdés esetén két évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés, a (2) bekezdés szerinti kínálás és átadás elkövetési magatartások esetén két évig terjedő szabadságvesztés.

(9) Aki

a) a hatósági előírások megszegésével kábítószer fogyaszt,

b) nagy nyilvánosság előtt kábítószer-fogyasztásra hív fel,

ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

---

⁴⁹ Hatályos 1999. március 1-jétől.

282/A. § (1) Az a kábítószerfüggő személy, aki a hatósági előírások megszegésével kábítószerrel természet, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az a kábítószerfüggő személy, aki a hatósági előírások megszegésével kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés büntett miatt az (1) bekezdés esetén három évig, a (2) bekezdés esetén öt évig terjedő szabadságvesztés, ha bűncselekményt üzletszerűen követik el.

(4) A büntetés büntett miatt az (1) bekezdés esetén két évtől nyolc évig, a (2) bekezdés esetén öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerrel követik el.

(5) Az a kábítószerfüggő személy, aki a hatósági előírások megszegésével

a) kábítószerrel fogyaszt, illetőleg saját fogyasztása céljából tart,

b) csekély mennyiségű kábítószerrel saját fogyasztása céljából előállít, természet, megszerez,

c) csekély mennyiségű kábítószerrel tizennyolcadik életévét betöltött személynek fogyasztás céljából kínál, átad vétséget követ el, és egy évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(6) Nem büntethető a kábítószerfüggő személy

a) az (5) bekezdés a)-b) pontja esetén, vagy

b) ha kábítószer fogyasztásával összefüggő - kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő - más bűncselekményt követett el,

feltéve, ha az első fokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószerfüggőséget gyógyító kezelésben részesült.

Kóros szenvedélykeltés

283. § Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábító hatású anyag vagy szer kóros élvezetéhez segítséget nyújt, vagy őt arra rábírn törekszik, büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

2003. évi II. tv.⁵⁰

Visszaélés kábítószerrel

282. § (1) Aki hatósági engedély nélkül kábítószerrel természet, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, vagy az ország területén átvisz, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés

a) két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bünszövetségben, illetőleg kábítószerfüggő személy felhasználásával,

b) öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerrel követik el.

(3) Aki

a) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésére irányuló előkészületet követ el,

b) kábítószer előállításához szükséges anyagot, berendezést vagy felszerelést készít, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg,

büntetett követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Az (1)-(3) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

(5) Ha a bűncselekményt csekély mennyiségű kábítószerrel követik el, a büntetés

a) az (1) bekezdés esetén vétség miatt két évig,

b) a (2) bekezdés a) pontja esetén büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés.

282/A. § (1) Aki hatósági engedély nélkül kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz, vagy azzal kereskedik, büntetett követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

---

⁵⁰ Hatályos 2003. március 1-jétől.

(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt
a) bünszövetségben, illetőleg kábítószerfüggő személy felhasználásával,
b) hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva,
c) a fegyveres erők, a rendvédelmi szervek vagy a büntetés-végrehajtási szervezet létesítményében követik el.

(3) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő, vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerre követik el.

(4) Aki

a) az (1) vagy (2) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig,

b) a (3) bekezdésben meghatározott bűncselekményre irányuló előkészületet követ el, büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Az (1)-(4) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

(6) Ha a bűncselekményt csekély mennyiségű kábítószerre követik el, a büntetés

a) az (1) bekezdés esetén vétség miatt két évig,

b) a (2) bekezdés esetén büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés.

282/B. § (1) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával hatósági engedély nélkül kábítószerrel természet, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, büntettet követ el, és két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés,

a) ha a tizennyolcadik életévét betöltött személy tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószerrel kínál vagy átad, illetve ilyen személy felhasználásával kábítószerrel forgalomba hoz vagy azzal kereskedik,

b) ha az elkövető oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz vagy azzal kereskedik,

c) az (1) bekezdésben meghatározott bűncselekményt bünszövetségben követik el.

(3) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha

a) a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerre,

b) a (2) bekezdés a) vagy b) pontjában meghatározott bűncselekményt bünszövetségben, illetve hivatalos vagy közfeladatot ellátó személyként, e minőséget felhasználva követik el.

(4) Aki az (1) vagy a (2) bekezdésben meghatározott bűncselekmény elkövetésére irányuló előkészületet követ el, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek kábítószerrel nem minősülő kábító hatású anyag, illetőleg szer kóros élvezetéhez segítséget nyújt, vagy ilyen személyt erre rábírn törekszik, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Az (1)-(5) bekezdés szerint büntetendő, aki az ott meghatározott bűncselekmény elkövetéséhez anyagi eszközöket szolgáltat.

(7) Ha a bűncselekményt csekély mennyiségű kábítószerre követik el, a büntetés

a) az (1) bekezdés esetén vétség miatt két évig,

b) a (2) bekezdés, illetve a (3) bekezdés b) pontja esetén büntett miatt öt évig terjedő szabadságvesztés.

282/C. § (1) Az a kábítószerfüggő személy, aki hatósági engedély nélkül kábítószerrel természet, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az a kábítószerfüggő személy, aki hatósági engedély nélkül kábítószerrel kínál, átad, forgalomba hoz vagy azzal kereskedik, büntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(3) A büntetés büntett miatt az (1) bekezdés esetén három évig, a (2) bekezdés esetén öt évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt üzletszerűen vagy bünszövetségben követik el.

(4) A büntetés büntett miatt az (1) bekezdés esetén öt évig, a (2) bekezdés esetén két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha a bűncselekményt jelentős mennyiségű kábítószerre követik el.

(5) Ha a bűncselekményt a kábítószerfüggő személy csekély mennyiségre követi el, a büntetés vétség miatt

a) az (1) vagy a (2) bekezdés esetén egy évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés,

b) a (3) bekezdés esetén két évig terjedő szabadságvesztés, közérdekű munka vagy pénzbüntetés.

283. § (1) Nem büntethető kábítószerrel visszaélés miatt,

a) aki csekély mennyiségű kábítószerrel saját használatra természet, előállít, megszerez vagy tart [282. § (5) bek. *a)* pont],

b) aki csekély mennyiségű kábítószerrel, együttesen történő kábítószer-fogyasztás alkalmával kínál vagy átad [282/A. § (6) bek. *a)* pont],

c) az a tizennyolcadik életévét betöltött személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személy felhasználásával csekély mennyiségű kábítószerrel saját használatra természet, előállít, megszerez vagy tart [282/B. § (7) bek. *a)* pont],

d)

1. az a tizennyolcadik életévét betöltött, de huszonegyedik életévét meg nem haladott személy, aki tizennyolcadik életévét be nem töltött személynek, illetőleg

2. az a huszonegyedik életévét meg nem haladott személy, aki oktatási, köznevelési, gyermekjóléti és gyermekvédelmi, közművelődési feladatok ellátására rendelt épület területén, illetőleg annak közvetlen környezetében

csekély mennyiségű kábítószerrel együttesen történő kábítószer-fogyasztás alkalmával kínál vagy átad [282/B. § (7) bekezdés *b)* pont első fordulata, ha a bűncselekmény a (2) bekezdés *a)* vagy *b)* pontjába ütközik],

e) az a kábítószerfüggő személy, aki

1. jelentős mennyiséget el nem érő mennyiségű kábítószerrel saját használatára természet, előállít, megszerez, tart, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz [282/C. § (1) bek. és (5) bek. *a)* pont], illetőleg

2. csekély mennyiségű kábítószerrel együttesen történő kábítószer-fogyasztás alkalmával kínál vagy átad [282/C. § (2) bek. és (5) bek. *a)* pont],

f) az a kábítószerfüggő személy, aki az *e)* 1. alpontban meghatározott bűncselekménnyel összefüggésben - kétévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő - más bűncselekményt követ el, feltéve, ha az első fokú ítélet meghozataláig okirattal igazolja, hogy legalább hat hónapig folyamatos, kábítószer-függőséget gyógyító kezelésben, kábítószer-használatot kezelő más ellátásban részesült, vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson vett részt.

(2) Az (1) bekezdés *b)* és *d)* pontja, valamint *e)* pontjának 2. alpontja nem alkalmazható, ha az elkövetővel szemben a cselekmény elkövetését megelőzően két éven belül legalább egy alkalommal kábítószerrel visszaélés miatt indított büntetőeljárás keretében az elkövető büntetőjogi felelősségét megállapították, vagy vele szemben a vádemelést elhalasztották.

Visszaélés kábítószer előállításához használt anyaggal

283/A. § (1) Aki nemzetközi szerződés végrehajtására kiadott jogszabályban a kábítószer tiltott előállításához használt vegyi anyagként meghatározott anyagot hatósági engedély nélkül előállít, megszerez, tart, felhasznál, forgalomba hoz, azzal kereskedik, az országba behoz, onnan kivisz, az ország területén átvisz, úgyszintén, aki jogszabályi előírás megszegésével ilyen anyagot hatósági engedéllyel nem rendelkezőnek átad, büntetést követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Nem büntethető, aki - mielőtt a kábítószer készítését elősegítő tevékenysége a hatóság tudomására jutott volna - a cselekményét a hatóság előtt felfedi, az előállított, megszerzett, tartott vagy az ország területére behozott dolgokat a hatóságnak átadja, illetőleg a más részére átadott, valamint a felhasznált, forgalomba vagy kereskedelembe hozott, az ország területén átvitt, vagy az országból kivitt anyag tekintetében lehetővé teszi a kábítószer készítésének elősegítésében részt vevő más személy kilétének megállapítását.

VII. Hivatkozások

- [1] www.droginfo.hu/drogokrol.html
- [2] Drogcsapda, 198. old.
- [3] Drogcsapda, 123-140. old.
- [4] www.droginfo.hu/drogokrol.html
- [5] Lévay M.: Héják, baglyok, galambok
- [6] Rácz J.: Ártalomcsökkentő drogpolitika
- [7] Douglas N. Husak: Semlegesség, autonómia, drogfogyasztás
- [8] Sándor G.: Drog, háború és béke
- [9] Sárosi P.: TASZ Táblázat
- [10] Ethan Nadelmann: Józan drogpolitika
- [11] Dénes Balázs: A szomszéd kertje zöldebb
- [12]
- > Lévay M.: Héják, baglyok, galambok;
  - > Krzysztof Krajewski: A prohibíció és legalizálás között: holland kísérlet a kábítószerellenes politikában;
  - > Holland kísérletről bővebben: Lévay M.: Engedélyezni vagy tiltani: a kábítószerfogyasztásra vonatkozó kriminálpolitika dilemmái
- [13] Bolyky Orsolya szakdolgozatának részei a III. fejezet egészének megírásában segített.
- [14] Drogcsapda 113. old.
- [15] Lévay M.: A kábítószer problémával kapcsolatos kriminálpolitika...
- [16] Fridli J. - Pelle A. - Rácz J.: Kábítószer-fogyasztás és büntetőpolitika
- [17] Frech Ágnes: A kábítószerrel visszaélés törvényi tényállásának értelmezése

VIII. Felhasznált irodalom

Bayer István: A kábítószer (Gondolat, Budapest, 1989.)

Bolyky Orsolya: Elterelési lehetőségek a kábítószer-bűnözés jogalkalmazásában, különös tekintettel a kábítószerfüggő elkövetőkre (Szakdolgozat, Budapest, 2002.)

Dénes Balázs: A szomszéd kertje zöldebb (www.daath.hu)

Dénes Balázs: Drog és jog (Beszélő: 2005/1.)

Douglas N. Husak: Semlegesség, autonómia, drogfogyasztás (Fundamentum: 2001/1.)

Drogcsapda: szerkesztette Jávor Éva (Paginarum Kiadó)

Earleywine, Mitch: MARIHUÁNA a tudomány álláspontja (Edge 2000, Budapest, 2004.)

Fridli Judit – Pelle Andrea – Rácz József: Kábítószer-fogyasztás és büntetőpolitika
(Jura: 2003/1..)

Fundamentum Fórum: Topolánszky Ákos, Németh Zsolt, Frech Ágnes, Rácz József, Funk Miklós, Kály-Kullai Károly, Hoyer Mária (Fundamentum: 2001/1.)

Lévay Miklós: Héják, baglyok, galambok (Fundamentum: 2001/1.)

Lévay Miklós: A kábítószer problémával kapcsolatos kriminálpolitika és büntetőjogi szabályozás alakulása Magyarországon az 1970-es évek végétől napjainkig
(Jogtudományi Közlöny: 2002/6.)

Lorenz Boellinger: A német drogtörvény a gyakorlatban (Fundamentum 2001/1.)

M. Tóth Balázs: zavaros szigorúság (Fundamentum: 2005/1.)

Rácz József: Ártalomcsökkentő drogpolitika (Magyar Tudomány: 2005/8.)

Sándor Gábor: Drog, háború és béke (www.c3.hu/scripta/buksz/96/04/sandor.htm)

Sárosi Péter: A drogfogyasztás és drogkereskedelem büntetőjogi fenyegetettsége az EU tagállamokban (2005 február) *(TASZ Táblázat)*

Varga Imre: Anyagba zárva – drogos sors történetek (Válasz Könyvkiadó, Budapest, 2003.)

Veér András – Nádori Gergely – Erőss László: Alternatív drogstratégia (Animula Kiadó)

Internet:

www.tasz.hu (Társaság a Szabadságjogokért)

www.im.hu (Igazságügyi Minisztérium)

www.droginfo.hu

www.drogriporter.hu